

Åsenhöga kyrkogårdar

Kulturhistorisk inventering och förslag till bevarandeplan
Åsenhöga socken i Gnosjö kommun, Jönköpings län, Växjö stift

Åsenhöga kyrkogårdar

Kulturhistorisk inventering och förslag till bevarandeplan
Åsenhöga socken i Gnosjö kommun, Jönköpings län, Växjö stift

Jönköpings läns museums dnr: 2020-333

Rapport och foto: Charlotte Mårland

Grafisk mall: Anna Stålhammar

Tryck: Digital distribution

Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping

Tel: 036-30 18 00

E-post: info@jkpglm.se

www.jkpglm.se

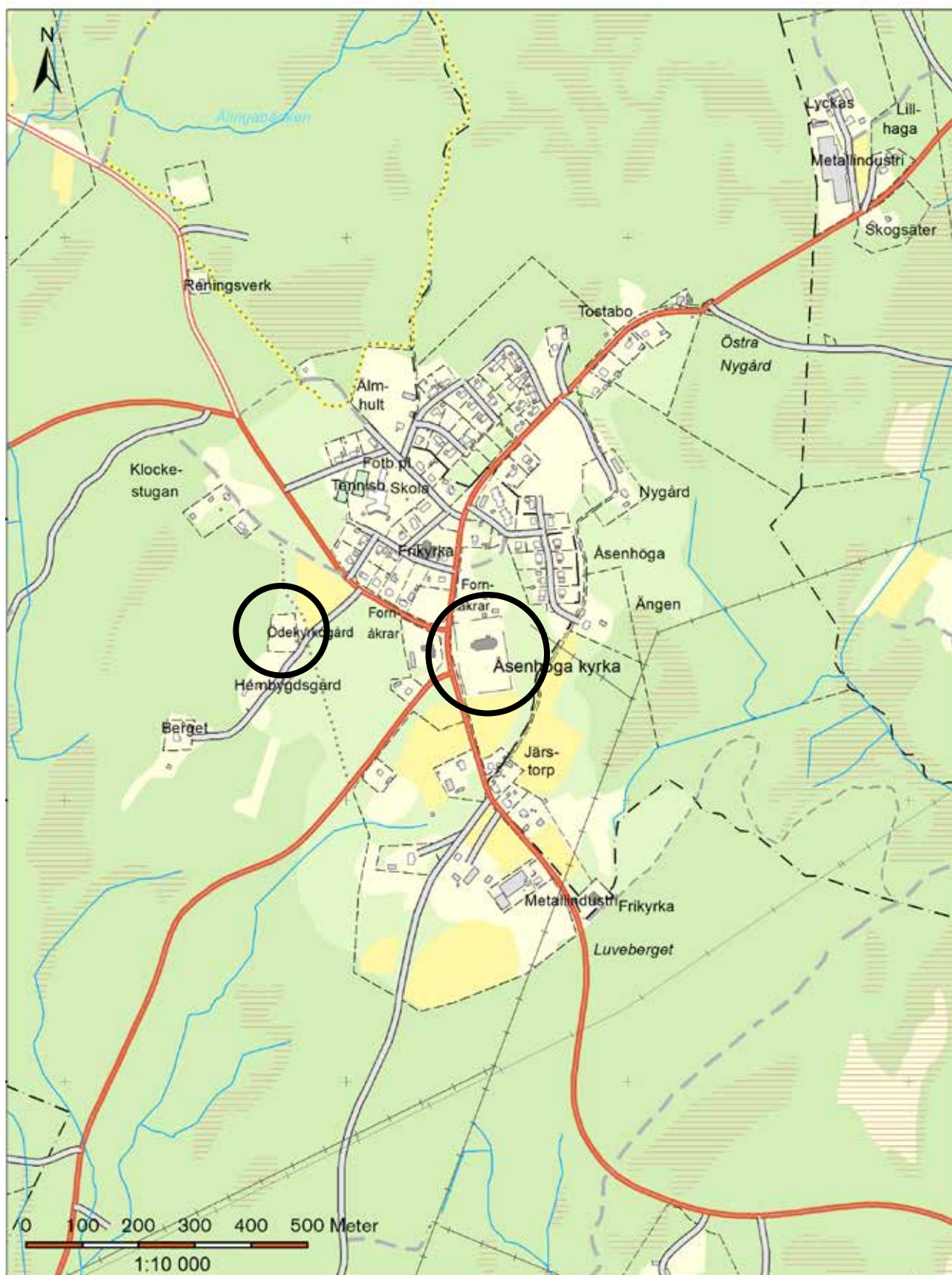
Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor är återgivna enligt tillstånd:

© Lantmäteriet. Ärende nr MS2007/04833.

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2021

Innehåll

Inledning.....	5
Inventeringens uppläggning.....	5
Allmän kyrkogårdshistorik.....	6
Tre vanliga gravvårdstyper.....	8
Lagstiftning.....	9
Kulturmiljölag (1988:950).....	9
Begravningslag (1990:1144).....	10
Allmänna skötselråd.....	11
Åsenhöga kyrka och kyrkomiljö.....	12
Ödekyrkogårdens historik.....	12
Nuvarande kyrkogårdens historik.....	13
Beskrivning av Åsenhöga kyrkogård.....	15
Allmän karaktär.....	15
Omgärdning.....	15
Ingångar.....	15
Vegetation.....	15
Gångsystem.....	15
Gravvårdstyper.....	16
Bårhus.....	16
Beskrivning av kvarter.....	17
Kvarter A.....	17
Kvarter B.....	18
Kvarter C.....	18
Kvarter D.....	19
Kvarter E.....	19
Kvarter F.....	20
Kvarter G.....	21
Kvarter I–J.....	21
Kulturhistorisk bedömning av kyrkogården som helhet.....	22
Att tänka på i förvaltning av kyrkogården:.....	23
Beskrivning av ödekyrkogården.....	24
Kulturhistorisk bedömning av ödekyrkogården.....	25
Att tänka på i förvaltning av ödekyrkogården:.....	25
Administrativa uppgifter.....	26
Arkiv.....	26
Tryckta källor.....	26
Kriterier vid kulturhistorisk bedömning.....	27
Urval Kulturhistorisk värdefulla gravar.....	28

Utdrag ur digitala fastighetskartan.

Inledning

På uppdrag av Gnosjö pastorat har Jönköpings läns museum tagit fram föreliggande inventering och förslag till bevarandeplan för Åsenhöga kyrkogårdar. Fältarbetet har genomförts under våren 2021. Resultatet har därefter diskuterats med uppdragsgivaren och sammanställts under sommaren 2021.

Kyrkogårdar och begravningsplatser utgör en viktig del av landets kulturarv och deras kulturvärden regleras av kulturmiljölagen. Kulturhistoriskt värdefulla gravar kan också skyddas av begravningslagen. I första hand är det Svenska kyrkan som har ansvar för att förvalta detta kulturarv. Därför är det angeläget att kyrkogårdarnas kulturhistoriska värden kartläggs och preciseras. En viktig del av värdena ligger i äldre gravar och deras utsmyckning.

En bevarandeplan är ett kunskapsunderlag som är tänkt att vara till hjälp och vägledning vid vård, underhåll och förändringar på kyrkogårdarna. Planen kan även fungera som beslutsunderlag för länsstyrelse och stift vid handläggning av olika ärenden.

Inventeringens uppläggning

Rapporten omfattar en översiktlig historik över kyrkogårdarna, en beskrivning med fotografier av de olika kvarteren och deras kulturhistoriska värden samt avslutningsvis en katalog över särskilt värdefulla gravar.

Arbetet har varit uppdelat i en fältdel med inventering och fotografering på kyrkogården samt en arkivgenomgång. De aktuella arkiv som gåtts igenom har varit aktuella kyrkoarkiv på Landsarkivet i Vadstena, Länsstyrelsen i Jönköpings läns arkiv, Antikvarisk-topografiska arkivet i Stockholm (kopior hos länsstyrelsen) samt Jönköpings läns museums arkiv. Utöver arkiv har uppgifter hämtats från aktuell litteratur, exempelvis hembygds litteratur. De i rapporten redovisade arkivuppgifterna utgör en sammanfattning av genomgångna arkiv och ska inte ses som en komplett beskrivning av händelser i kyrkogårdens historia.

För kyrkogården har en sammanfattande kulturhistorisk bedömning gjorts där de kulturhistoriska värdena lyfts fram. Den kulturhistoriska bedömningen av kyrkogården i allmänhet har gjorts i samarbete med Länsstyrelsen i Jönköpings län. En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv, utan kan vara föremål för omvärderingar. Vid bedömningen har hänsyn tagits till varje enskild kyrkogårds historia och egna värden, men också till värden i förhållande till andra kyrkogårdar i stiftet och övriga landet. Den övergripande kulturhistoriska bedömningen nämner i de flesta fall inte enskilda gravstenar, utan beskriver värden och karaktärsdrag i stort.

Inför planerade förändringar eller större underhållsåtgärder krävs i regel tillstånd från länsstyrelsen.

Rapporten avslutas med själva inventeringen av kulturhistoriskt värdefulla gravplatser, vilken är avsedd att fungera som en bevarandeplan. De kriterier som använts för att bedöma gravarnas kulturhistoriska värden diskuteras vidare i katalogdelens inledning där de två klassningsnivåerna presenteras: *Klass I. Mycket värdefulla* och *Klass II. Värdefulla*. Gravarna och deras utsmyckning redovisas i tabellform med text och fotografier samt på en gravkarta.

Fältarbete och rapport har utförts av antikvarie Charlotte Mårland vid Jönköpings läns museum under 2021. Vid urvalet av kulturhistoriskt värdefulla gravar har samråd förts med pastoratet.

En av länders få bevarade kyrkobalkar finns i Brands-torp i Habo kommun.

Allmän kyrkogårdshistorik

I stort sett alla våra landsortskyrkogårdar är jämnåriga med den första kyrkan på platsen och i de flesta fall medeltida. Efter flera hundra år av obruten kontinuitet är de ännu i bruk. Från medeltidens kyrkogårdar finns dock väldigt litet bevarat. De viktigaste förändringarna som kristendomen införde gällande våra begravnings seder är att platsen för begravingarna skulle vara vigd och inhägnad. Den medeltida inhägnaden kunde bestå av en stenmur, men vanligare var att den var uppförd av timmer, bogårdsbalken, som ibland kunde vara manshög. Till den typiska bilden av en medeltida inhägnad kyrkogård hörde även stigluckan, som både hade en symbolisk och praktisk funktion som port till den vigda jorden.

Den medeltida kyrkogården saknade ett tydligt system med gångar och kvarter. Man gravsätte folk efter deras gårds- eller bytillhörighet i grupperingar med olika form, vilket var en förkristen sedvänja. Det var ovanligt att man satte en vård över graven. Gravar markerades istället endast av en jordhög. Om en vård trots allt sattes upp var den vanligen av trä, men sten eller smide förekom undantagsvis. Det var också vanligt att man använde sig av kyrkogården även på ett nyttbetonat sätt, där exempelvis hö kunde bärgas.

Den medeltida kyrkogårdens utformning levde kvar väldigt länge, och påminde mest om en äng med små gravkullar och enstaka spridda vårdar. I stort sett börjades förnyelsen under tidigt 1800-tal, men ännu vid sekelskiftet 1900 hade många landsortskyrkogårdar kvar den ålderdomliga ängskaraktären. Förnyelsevägen började i städerna genom nya bestämmelser om externa begravningsplatser. Gravsättningar på stadskyrkogårdarna förbjöds av hygieniska skäl och i stället skulle friliggande begravningsplatser förläggas utanför städerna. Denna process inleddes på 1780-talet och en tydlig kunglig förordning från 1815 angav att begravingar innanför stadskärnan måste upphöra och att begravningsplatser – utan andra kyrkobyggnader än t ex gravkapell – skulle anläggas utanför stadsområdena. År 1805 beslutades dessutom att staten genom sin myndighet Överintendentsämbetet skulle ansvara och

Den förindustriella kyrkogården var en ängsmark med endast få vårdar av beständigt material. Här har karaktären blivit bevarad på Ornunga gamla kyrkogård, Vårgårda kommun.

ha överinseende över att kyrkogårdar och begravningsplatser blev prydligt och hälsosamt anlagda.

Runt om i landet anlades många begravningsplatser precis utanför stadskärnorna under de första decennierna av 1800-talet. De anlades med symmetriska gångsystem och kvartersindelningar, trädplanteringar för att förbättra luftkvaliteten och stenmurar med smidesgrindar. I de arkitektoniskt anlagda begravningsplatserna exponerades vissa gravar tydligare än andra. Att begravas utifrån vilken gård eller by man tillhörde ersattes nu av kategorierna köpegravar respektive allmänna gravar. Detta var en social indelning där de som ville och hade förmåga att köpa sin gravplats både fick en större sådan för hela sin familj och en bättre placering utmed gångar eller nära entréerna. Köpegravarna anlades ofta med grusbäddar och stenramar och senare även häckomgärdningar. Andra begravdes kostnadsfritt utmed den så kallade allmänna linjen. Där gravsattes man tätt i en kronologisk ordning allt eftersom dödsfallen inträffade. Man begravdes således oberoende om ens man eller hustru eller övrig familj låg på annan plats. Gravvårdarna var oftast små, oansenliga och inte särskilt varaktiga. Indelningen av kyrkogården mellan köpegravsområde å ena sidan och allmänt område å den andra speglade ett socialt uppdelat samhälle.

Trädkransen utefter kyrkogårdens yttre begränsningar introducerades först på städernas begravningsplatser, men nådde under 1800-talets slut även allt fler landsortskyrkogårdar. Då introduceras också de typiska sorgeträden med ett hängande växtsätt. I början av 1900-talet planlades även kyrkogårdarna på landsorten i kvarter med symmetriskt lagda gångar, grusbäddar på gravarna och välklippta häckar eller stenramar runt om.

På 1920-talet började en ny typ av begravningsplats att anläggas: skogskyrkogården. Dessa präglas av friväxande och naturligt förekommande träd, såsom gran, tall och björk. I begränsad omfattning används planterade och kultiverade träd. En av de tidigaste i landet var skogskyrkogården i Skillingaryd från 1922.

Vid 1900-talets mitt var kyrkogårdarna särskilt utvecklade, men nu inleddes en period av förenkling och rationalitet. Företeelsen med allmänna linjen levde kvar till mitten av 1900-talet, men upphörde officiellt 1964. Samtidigt började man av rationella skäl ta bort stenramar, häckomgärdningar och grusbäddar för att ersätta det med mer lättskötta gräsmattor. Den sociala utjämningen av ståndssamhället avspeglades på kyrkogårdarna genom allt mer enhetliga gravvårdar utan titlar och oftast i ett liggande format.

Från och med 1980-talet blev gravvårdarna återigen mer individualiserade. Idag ser vi en mångfald olika former på gravstenar från liggande naturstenar till mer fantasifullt utformade vårdar. Den ökade individualiseringen under 1900-talets slut speglas också genom de många olika begravningsformer som idag erbjuds.

Åsenhöga ödekyrkogård (Gnosjö kommun). På denna kyrkogård är mycket av den ålderdomliga, ängsliknande karaktär, som varit vanlig i äldre tid bevarad.

Det var i regel mer attraktivt att begravas på den södra delen av kyrkogården än den norra, som upplevdes vara olycksbringande. Ofta är kyrkan därför placerad med dragning mot norr för att skapa större ytor på den södra sidan. Detta flygfoto från 1940-talets slut visar att den södra delen av kyrkogården i Hylletofta var mer ianspråktagen än den norra, till höger. Foto JLM.

Bråneryds begravningsplats, invigd 1958, nära Huskvarna representerar det välordnade, där jämlikheten betonas på bekostnad av individualismen.

På de mer påkostade köpegravarna var både gravvård och inhägnad omsorgsfullt utformade. Här ett exempel från Norra Solberga kyrkogård i Nässjö kommun.

Ovan: På kyrkogården i Ingatorp (Eksjö kommun) kan man uppleva den allmänna linjens gravområde med små anspråkslösa vårdar tämligen intakt. Nedan: Ett exempel på en gravvård från 1960-talet på begravningsplatsen i Aneby.

Förutom kistbegravning och urngravar med personliga vårdar, erbjuds också exempelvis minneslundar för aska som grävs ner anonymt utan plats för namn, men med gemensam plats för blommor. Ett annat alternativ är askgravlundar, där den plats var och en begravts på markeras.

Tre vanliga gravvårdstyper

Det finns en stor variation vad gäller gravvårdarnas utformning. Före industrialismen och det sena 1800-talet användes ofta så kallade gravbrädor för att markera en grav. Vårdar av mer beständiga material som sten och metall var ovanliga och ofta förbehållna samhällets övre skikt. Prästen eller en adelsman inom socken kunde begravas i kyrkan eller nära koret och där erhålla en påkostad gravvård.

Under industrialismen utvecklas en riklig flora av olika gravmarkeringar med olika form och av olika material, främst sten. Här presenteras tre typer som är särskilt vanliga.

Från det sena 1800-talet fram till 1920-talet var det vanligt att köpegravar förseddes med påkostade vårdar med stående format. Det kunde vara högresta bautastenar, obelisker och liknande. Dessa vårdar restes ofta över samhällets övre skikt och inte sällan är de försedda med både titel, namn, årtal, hemvist och ett bibelcitat. Vårdar av denna typ är ofta påtagligt karaktärskapande och betydelsefulla i kyrkogårdsmiljön. De kan också ha ett konstnärligt värde.

I kontrast till de mer påkostade gravvårdarna finns de mindre stenarna, som restes inom den allmänna linjen. Dessa har ofta en rektangulär form utan utvecklad utsmyckning. Texten är ofta lakonisk – förnamn, ofta men inte alltid efternamn, hemvist och årtal. Dessa enkla vårdar är i sig inte iögonfallande, men berättar ändå om en viktig del av det äldre gravskicket och samhällets hierarkiska organisation.

Tiden efter andra världskriget medförde en långtgående förenkling av gravvårdarna, som samtidigt skapade en likriktning. Stenarna tillverkades maskinellt och det fanns ofta en standardiserad uppsättning symboler som kunde tillföras och kombineras. Kyrkogårdsmiljöer som domineras av dessa stenar kan naturligtvis också ha ett kulturhistoriskt värde, men då är det i regel inte de enskilda vårdarna som är intressanta utan snarare helheten.

Lagstiftning

Kulturvärden på kyrkogårdar skyddas såväl i kulturmiljölagen som begravningslagen. Här nedan följer utdrag som har bäring på förvaltningen av kyrkogårdarnas kulturvärden.

Kulturmiljölagen (1988:950)

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda kulturmiljön.

Ansvar för kulturmiljön delas av alla. Såväl enskilda som myndigheter ska visa hänsyn och aktsamhet mot kulturmiljön. Den som planerar eller utför ett arbete ska se till att skador på kulturmiljön undviks eller begränsas.

Bestämmelserna i denna lag syftar till att tillförsäkra nuvarande och kommande generationer tillgång till en mångfald av kulturmiljöer. Lag (2013:548).

4 kap. Kyrkliga kulturminnen

1 § Kulturhistoriska värden i kyrkobyggnader, kyrkotomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser är skyddade enligt bestämmelserna i detta kapitel.

Begravningsplatser

11 § I vården av en begravningsplats skall dess betydelse som en del av vår kulturmiljö beaktas. Begravningsplatserna skall vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas eller förvanskas.

12 § Begravningsplatser enligt detta kapitel är sådana områden eller utrymmen som avses i 1 kap. 1 § begravningslagen (1990:1144). Bestämmelserna om begravningsplatser omfattar också sådana byggnader på begravningsplatsen som inte är kyrkobyggnader samt fasta anordningar såsom murar och portaler. Lag (1990:1146).

13 § I fråga om en begravningsplats som anlagts före utgången av år 1939 krävs tillstånd av länsstyrelsen

1. för att utvidga eller på något annat sätt väsentligt ändra begravningsplatsen,
 2. för att där uppföra någon ny byggnad eller fast anordning eller riva eller väsentligt ändra befintlig byggnad eller fast anordning.
- Länsstyrelsen får ställa de villkor för tillståndet som är skäligen med hänsyn till de förhållanden som föranleder ändringen. Villkoren får avse hur ändringen skall utföras samt den dokumentation som behövs. Lag (1999:304).

Väsentliga förändringar kan innebära till exempel ändring av omgärdning, trädplanteringar, större omplaneringar av gravkvarter, ändringar i gångsystem och dess beläggning och nya beläsningsinstallationer.

En del gravvårdar som inte är i bruk och förvaras i kyrkan kan ha ett kulturhistoriskt värde. I så fall kan det vara aktuellt att föra in dem i kyrkans inventarieförteckning. Gravbrädor från Askeryds kyrkogård.

Begravningslag (1990:1144)*7 kap. Gravrätt*

Gravanordningar m.m.

25 § Gravplatsen får förses med gravanordning, om det inte strider mot vad som är avsett att gälla för den del av begravningsplatsen där gravplatsen är belägen.

26 § Gravrättsinnehavaren bestämmer gravanordningens utseende och beskaffenhet. Detsamma gäller gravplatsens utsmyckning och ordnande i övrigt. Upplåtaren får dock besluta de begränsningar i gravrättsinnehavarens bestämmanderätt som är nödvändiga för att tillgodose en god gravkultur.

Gravrättens upphörande

37 § Om en gravanordning har tillfallit upplåtaren och den är av kulturhistoriskt värde eller av något annat skäl bör bevaras för framtiden, ska upplåtaren om möjligt lämna kvar den på gravplatsen.

Om gravanordningen ändå måste föras bort från gravplatsen, ska den åter ställas upp inom begravningsplatsen eller på någon annan lämplig och därtill avsedd plats. Ytterligare föreskrifter om hänsynen till kulturmiljöarbetets intressen finns i kulturmiljölagen (1988:950). Lag (2013:552).

Ibland uppstår frågan om ansvar och skydd för en enskild gravvård. Så länge gravrätten inte gått ut ägs gravvården m.m. av gravrättsinnehavaren. När gravrätten gått ut övertas ansvaret av upplåtaren, vilket oftast är pastoratet. Om gravvården således står kvar på den tillhörande graven ger begravningslagen ett skydd. Om gravvården däremot flyttas till en annan plats på kyrkogården eller förvaras i kyrkobyggnaden kan det vara aktuellt att föra in den i kyrkans inventarieförteckning.

Allmänna skötselråd

Grunden för skötseln av kulturhistoriskt värdefulla gravvårdar är att de inte skadas, utan ges en så lång livslängd som möjligt. De förebyggande åtgärderna är väsentliga och kan motverka uppkomsten av skador genom till exempel mekanisk åverkan, biologisk påväxt och väder.

Vid rengöring och reparation av vårdar av mjukare bergarter (kalk- och sandsten) och järn som är över 100 år gamla bör konservator för sten respektive metall kontaktas för rådgivning eller åtgärd.

En orsak till skador är mekanisk åverkan genom trädgårdsfordon och andra redskap. Varsamhet vid gräsklippning minimerar risken för sprickor och bortfall av material.

En annan orsak är nederbörd och biologisk påväxt av lavar, alger och mossor. Dessa gynnas av att en sten står skuggigt och fuktigt. Liggande hållar och stående vårdar av mjuk bergart som kalk- och sandsten är särskilt känsliga för vådrets makter. På vintern tränger fukt in i sprickor och vidgar dessa och spränger till slut bort stenmaterial. Detta kan på sikt helt radera ut en inskription eller relief. Därför är det viktigt att hålla till exempel hållar rena från löv och grenar. Känsliga vårdar och hållar av hög ålder kan med fördel ges en skyddsklädsel eller täckning permanent eller under vinterhalvåret för att motverka frostsprängning.

Vårdar och gravstaket av järn är en kategori för sig, som kräver kontinuerligt underhåll. Vid ommålning befrias metallen från rostbeläggning med stålborste. Därefter grundas järnet med mörja och slutstrykes med linoljefärg. Lagningar bör anföras åt hantverkare eller konservator med erfarenhet av järnslagningar.

Rostande förankringsjärn och dubbar är en annan vanlig orsak till skador. När järnet rostar och utvidgar sig så sprängs stenen. Ett viktigt arbete är därför utbyte av beslag och dubbar av järn mot rostfritt stål.

Rengöring av vårdar kan ha olika syften. Ofta sker det i första hand av estetiska skäl. Som regel bör den på kulturhistoriskt värdefulla vårdar vara motiverad av hänsyn till att påväxt riskerar stenens fortbestånd (kalk- och sandsten) eller för att förbättra förståelsen av objektet och kunna tolka och uppleva inskriptioner eller utsmyckningar. Enklare rengöring kan göras med ljummet vatten med liten tillsats av såpa eller diskmedel och med mjuka borstar som inte repar. Lämplig tid för detta är tidig vår och sen höst då exempelvis lavar är mer aktiva och mjuka då. Vårdar av hårdare bergarter som granit kan rengöras med högtryckstvätt, men endast där inte förgyllning och dekorationer kan skadas. Vårdar med mycket högt kulturhistoriskt värde och påtaglig skadebild (pågående bortfall av stenmaterial eller sprickor) bör rengöras av konservator.

Marschaller och stearinljus kan avsätta sot eller stänk på gravvårdarna. Detta kan förebyggas genom att exempelvis använda lämpliga hållare.

Biologisk påväxt, troligen rödalger, på en gravvård på Villstads kyrkogård i Gislaveds kommun.

Kalksten har en förmåga att spjälka sig och spricka. Denna sten på Forserums kyrkogård i Nässjö kommun kräver insatser av en stenkonservator.

Åsenhögas ursprungliga kyrkoplats utgör idag en ödekyrkogård. Ursprungligen fanns tre stigluckor, idag kvarstår enbart den östra. Avmätning 1818, Lantmäteriet.

Åsenhöga nya kyrka före kyrkogårdens utvidgning. Kyrkogården har en tydligt symmetrisk indelning med mittaxel som delar kyrkogården. Ekonomiska kartan 1954, Lantmäteriet.

Åsenhöga kyrka och kyrkomiljö

Åsenhöga socken utgör en höglänt skogsbygd nära gränsen mot Västergötland. Flera grusåsar genomlöper socknen. Antalet fasta fornlämningar är få och man kan misstänka att bygden bröts först under skiftet från järnålder till medeltid. Sockennamnet uppträder i skrift första gången så sent som 1408. Jordbruket har alltid varit marginellt i denna stenbundna trakt. Någon godsbildning har ej funnits före 1800-talet. Med inrättandet av Tabergs bergslag på 1600-talet fick skogen en stor betydelse som inkomstkälla. Tråddragning blev också en viktig binäring. Socknens ekonomiska uppsving skedde dock först på 1800-talet med Marieholms järnbruk. Detta grundades 1836 av den blinde bondsonen Anders Wingård vid Skärvsåns fall i socknens östra ände. Bruket expanderade kraftigt under brukspatron Sven August Colléen och stod för en bred produktion av jordbruksredskap. Efter en nedgång i första världskrigets efterdyningar kom en sista blomstringstid under efterkrigstiden med bl.a. båttillverkning. 1978 lades bruket ned. Under 1900-talets första hälft växte flera små trä- och metallindustrier upp i socknen. I socknen västra del fanns under slutet av 1800-talet och fram till efterkrigstiden Götarps brunn och badanstalt.

Kyrkbyn ligger på en grusås centralt i socknen där flera vägar strålar samman, från Gnosjö i sydväst, Marieholm i sydost, Öreryd i nordväst och Stengårdshult i norr. Bebyggelsen utgörs till stor del av egna hem och villor från 1900-talet. Kyrka och kyrkogård ligger direkt öster om den symmetriskt anlagda vägkorsningen med gamla kyrkskolan på motsatt sida i väster. Byggnaden från omkring 1880 som nu är församlingshem är klädd med skarpt gul locklistpanel och har ett tegeltäckt sadeltak med frontespis. I slänten väster om skolan samt norr och öster om kyrkogården är ekdungar. Den västra slänten är till stor del ett järnåldersgravfält. I den bitvis sank dalgången väster om skolan ligger ödekyrkogården nedanför en skogsklädd bergsrygg kallad Klockeberget. Direkt söder om ödekyrkogården är den gamla kyrkvallen där man ännu kan skönja grunderna efter de byggnader som stått där, kyrkohärbärke, sockenstuga och fattighus. I backen söder därom är sedan 1928 en hembygdsgård med diverse äldre byggnader. Prästgården ligger avsides i kyrkbyns södra ände. Direkt norr om den nuvarande kyrkogården är en asfalterad parkering och några plåtklädda transformatorbyggnader.

Ödekyrkogårdens historik

Den nuvarande ödekyrkogården har sannolikt medeltida ursprung. En nedbrunnen, troligen medeltida, träkyrka ersattes av en ny i trä 1729. Det olämpliga läget påvisas av en uppgift från 1770 om att kyrkan står i en dälld så djup, att hon med djupa diken måste förvaras för wattenets upstigande. 1789 anlades

på kyrkoherde Abraham Allmén's initiativ en stenmur kring kyrkogården. Denna hade tre stigluckor, en i söder, en i norr och en i öster mot häradsvägen, sistnämnda uppförd 1695. Kyrkoherde Johannes Allmén ombesörjde 1811 grävandet av diken till två alnars djup längs kyrkogårdsmuren med utloppsdike för att få bukt med vattnet. 1829 uppgavs att den yta som nyttjades som begravningsplats var norr om kyrkan och vid dess gavlar. Södra delen var för vattensjuk och där var klockstapeln placerad. Varje hemman hade sin särskilda s.k. grifteplan. Prästgårdens torpare låg exempelvis i sydvästra hörnet av kyrkogården. 1857 uppfördes en ny och större kyrka på höjden öster om gamla kyrkan, vilken revs tillika med två av stigluckorna. Den tredje stigluckan flyttades till gården Hult. Härmed togs denna kyrkogård ur bruk. 1903 godkände kyrkostämman deponeringen av sju gravvårdar på planen kring Bäckaby kyrka i Jönköpings stadspark. 1936 återbördade hembygdsföreningen den bevarade stigluckan och gav den locklistpanel. 1939 genomfördes en restaurering av den gamla kyrkogården efter ett program av landsantikvarie Egil Lönnberg. Diket kring kyrkogården upprepades och buskage borttogs. Ett träkors restes på platsen för kyrkans altare. Gravstenarna rengjordes och inskriptionerna målades med svart färg. Järnvårdarna målades med svart rostskyddsfärg. Stigluckan avfärgades med röd slamfärg. 1956 gjordes en ny rensning av buskar och småträd. Gravstenarna rengjordes och målades i. Stigluckan ommålades, troligen avlägsnades därvid den opassande locklistpanelen. 1958 återbördades de sju gravstenarna från Jönköpings stadspark och placerades i möjligaste mån på sina ursprungliga platser. 1963 gavs kyrkoherde Lacanders gjutjärnshäll en ny rostskyddsbehandling. Ödekyrkogården förvaltas av hembygdsföreningen.

Nuvarande kyrkogårdens historik

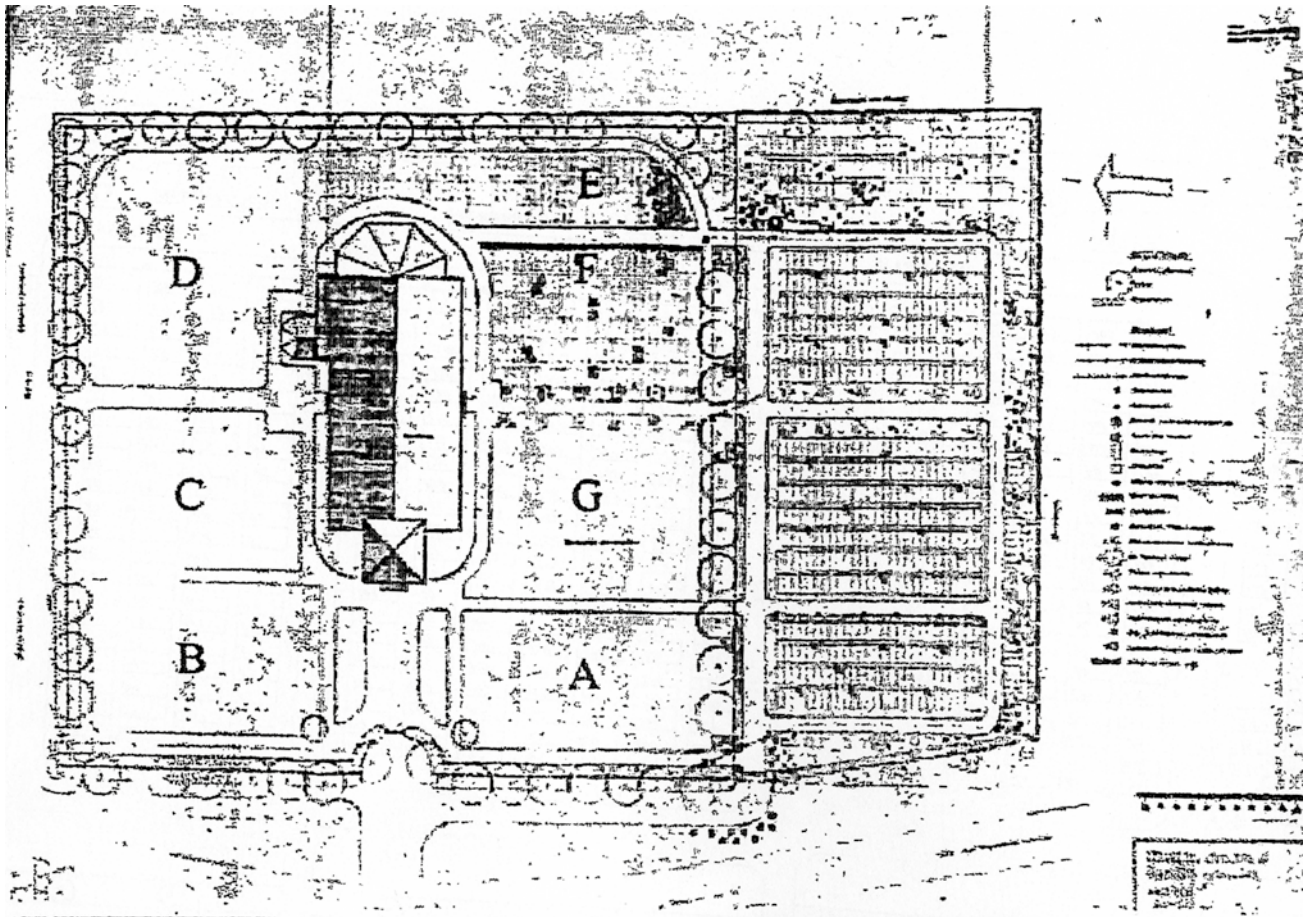
Kyrkogården kring nya kyrkan anlades i samband med dennas uppförande och gavs en tidstypiskt symmetrisk planering, inhägnad med stenmurar och trädkrans. Kring förra sekelskiftet hade kyrkogården fått en vid tiden vanlig karaktär med nordsydliga rader av häckinramade enskilda grusgravar och ett rätvinkligt grusgångsnät. De båda kvarteren söder om kyrkan utgjordes ännu 1935 av gräsytor, varav åtminstone den östra var den s.k. allmänna linjen. 1950 var det västra av dessa kvarter taget i anspråk för köpegravar med ligusterhäcksinramad grusyta, kanske lades de på en äldre del av allmänna linjen. En fram till efterkrigstiden outnyttjad del av kyrkogården torde det nordöstra kvarteret ha varit, vilket kan hänga samman med att detta är den mest undanskymda delen av kyrkogården. 1937 upptogs en inkörsport i norra kyrkogårdsmuren. Från 1946 finns ett förslag till renovering av kyrkogården, upprättat av arkitekt Eric E. Wilén vid Mellansvenska Trädgårdsanläggningsbyrån, Örebro.

Åsenhöga kyrka och kyrkogård från söder. Grusgravar och gångar mellan gravraderna förekommer runt om på kyrkogården
Flygfoto 1935, JLM.

Åsenhöga kyrka och kyrkogård från öster. Kyrkogården består av sammanhållna gräsytor, utvidgningen i söder är tydligt avläsbar med egen mur och trädkrans.
Flygfoto 2009, fotograf Leif Gustafsson, JLM.

Översikt över den nya kyrkogården.

I detta förslag som huvudsakligen tycks ha genomförts ordnades kvarteren norr och söder om kyrkan med nord-sydliga gravrader längs rygghäckar. Vidare planterades två thujahäckar längs grusplanen mellan västra ingången och tornporten. Ett förslag på utvidgning åt norr genomfördes aldrig. Vid denna tid hade bruket med begravning i allmänna linjen nästan upphört. Det nordvästra kvarteret gavs en något annorlunda utformning än på ritningen med vårdar längs kalkstensgångar och en central häckomgärdad plats som nu är minneslund. 1957 uppfördes ett bårhus vid norra ingången efter ritningar av arkitekt Helmer Flensborn, Huskvarna. Samtidigt restes två lyktstolpar med antikglas vid kyrkoporten. 1970 godkändes ett förslag till kyrkogårdsutvidgning upprättat av trädgårdsarkitekt Ragnar Ekstedt, Växjö. Detta förverkligades först 1974 under ledning av K-Konsult, Huskvarna. Utvidgningen företogs vid kyrkogårdens södra sida. Tre öppningar gjordes i den gamla stenmuren. Nya kyrkogårdens västra del avsågs att bli urngravsområde. Det är troligen vid denna tid som man började lägga om gamla kyrkogårdens enskilda gravar från grus till gräs, en utveckling som idag är i det närmaste fullföljd.

Beskrivning av Åsenhöga kyrkogård

Allmän karaktär

Åsenhöga kyrkogård består av en äldre kvadratisk del närmast kyrkan och en utvidgning i söder som ansluter till den äldre delen av kyrkogården. Kyrkogården har en rektangulär plan med kyrkan i mitten av den gamla kyrkogården. Indelningen är strikt symmetrisk med rätvinkliga gravkvarter. På kyrkans södra sida ligger kvarteren A, G, F och E (som sträcker sig upp bakom koret). På kyrkans norra sida ligger kvarteren B, C och D. Kyrkogårdens utvidgning från 1974 ansluter till den symmetriska indelningen och delas in i kvarter I och J.

Omgärdning

Kyrkogården omges av en 1–1,5 meter hög mur, den äldre delen är anlagd 1857, utvidgningen tillkom 1974. Den äldre delen utgörs av en kallmur av marksten, block och hällar, i väster är den fogad. Utvidgningen omges av en betongmur, utvändigt klädd med marksten och avtäckt med tuktade granithällar.

Ingångar

Kyrkogårdens huvudingång är placerad i väster, mitt för kyrkans entré. Den smidda pargrinden och de båda finhuggna granitstolparna är från kyrkans byggnadstid. Norra ingången är i linje med kyrkans nordport och kantas av granitstolpar från 1938, grindarna från samma tid är avhängda. Ytterligare en ingång finns i nordväst med smidesgrind från 1974 i stil med den gamla västgrinden. Nya kyrkogården har ingång i nordväst med grind av samma slag. På motsvarande sida i öster är en trägrind som vetter mot ett litet redskapsskjul.

Vegetation

Innanför gamla kyrkogårdens murar i ost och syd samt utanför västra muren är en trädkrans av sekelgamla lönnar och almar. Innanför nya kyrkogårdens mur växer en rad av lönn. Grusplanen mellan kyrkogårdens huvudingång och tornporten kantas av höga tujahäckar. Inom vissa kvarter förekommer ryggäckar.

Gångsystem

Gamla och nya kyrkogården har ett sammanlänkat rätvinkligt nät av grusgångar, vilket definierar gravkvarteren. Gångar löper ut från kyrkans portar i nord, syd och väst. Framför sistnämnda bildas en mindre plan. En gång löper längs med hela kyrkogårdsmuren.

Entrén till kyrkan med smidesgrindar grindsstolpar i av huggen granit.

Trädkransen är intakt åt dalen i öster med resliga äldre träd.

Kyrkogården har en sammansatt karaktär med äldre och nyare gravvårdar på den äldre delen av kyrkogården.

Bårhuset från 1957 ligger i anslutning till den norra ingången.

Gravvårdstyper

Kyrkogården har gravkonst från tiden för sitt anläggande till idag. Äldst är en grupp med gjutjärnsvårdar från 1800-talets senare hälft, flertalet med nygotiskt formspråk. De s.k. klöverbladskorsen kan knytas till Häryds bruk i Gnosjö socken, genom två fall med inskription på baksidan. Även ett par korskrönta vårdar är av en typ som tillverkades vid Häryds bruk. Från tiden kring förra sekelskiftet finns ett antal högresta, industriellt framställda vårdar av framförallt svart granit. Dessa har vanligen form av obelisk eller bautasten. Två påkostade vårdar av grå granit kan knytas till C.A. Nygren & Son Stenhuggeri i Jönköping genom bevarade plaketter på sockeln. Dessa stora vårdar hörde ursprungligen samman med grusbäddar inramade av stenram eller ligusterhäck. Av dessa gravarrangemang återstår bara ett fåtal. Flera av de högre vårdarna saknar idag den nedre sockelstenen, vilket ger dem ett förenklat och något avhugget intryck. En motsats till dessa köpegravars monument utgör de små granitplattor som bevarats i allmänna linjen från samma tid. Detta speglar det ståndssamhälle som kom att försvinna i och med folkhemmets intåg. Ett uttryck för jämlikhetssträvandena under 1900-talet är införandet av maximihöjd på vårdar. Från 1930-talet till idag dominerar låga rektangulära vårdar med tämligen enhetliga mått. De äldre har ett varierat formspråk, ofta med klassiserande detaljer som kolonner och tempelgavlar. De yngre är stramare och mer likriktade. Svart granit var det förhärskande materialet långt in i efterkrigstiden, medan den grå graniten blev vanligare i och med 1960-talet och helt dominerar bland de följande decenniernas vårdar.

Bårhus

Utanför norra kyrkogårdsingången reser sig ett bårhus från 1957, ritat av arkitekt Helmer Flensborn, Huskvarna. Det har en närmast kvadratisk plan. Fasaderna bär vitkalkad slätputs. Fönster och port har stickbågiga smygar. Byggnaden bär ett brant, valmat sadeltak med eternitpannor och ett krönande järnkors.

Beskrivning av kvarter

Kvarter A

Allmän karaktär

Kvarter A är ett utpräglat köpegravskvarter söder om huvudgången till kyrkan. Till större delen består kvarteret av något oregelbundet placerade gravar. Från att ha varit ett gruskvarter utgörs kvarter A idag av en sammanhängande gräsmatta. Ett fåtal äldre gravanläggningar med stenram är bevarade.

Gravvårdstyper

Gravvårdsbeståndet är blandat men domineras av vårdar från 1900-talets förra hälft, främst i svart granit. Det rör sig till stor del om familjegravar, vilka ursprungligen haft grusbäddar. Den största tillhör kyrkoherde Johannes Boberg och anlades 1894, här står en svart granitvård från detta år och ett kors av grå granit från 1924 över borgmästare J.F. Boberg, hugget vid C.A. Nystrand & Son i Jönköping samt några mindre hällar i svart granit. Den andra större familjegraven med en stram låg vård tillhör Sven August Colléen, brukspatron på Marieholms bruk. En sentida vård är invid denna rest över brukets grundare Anders Wingård. Dessa båda gravar vetter mot gången i väster liksom en rest gjutjärnsvård från 1918 över kyrkoherde Johan Strömbom med fru. Inne i kvarteret märks en familjegrav med stenram över en landstingsman. Flertalet av vårdarna är låga och enkla. Av gjutjärn finns en nygotisk vård från 1897 över en hemmansägare och vid kyrkogårdsmuren två nygotiska gjutjärnskors från 1860-talet över makarna Modén, ett gjutet vid Häryds bruk. Ytterligare ett gjutjärnskors från Häryd med årtal 1878 står i östra raden, vilken i övrigt präglas av låga vårdar från 1930-, 40- och 50-tal.

Kulturhistorisk bedömning och karaktär

Kvarter A har genom sitt välexponerade läge varit kyrkogårdens mest statusfyllda kvarter och präglas av ett stort antal äldre vårdar. Det har rört sig om ett renodlat köpegravskvarter. Den ursprungliga karaktären med grusbäddar och häckar är idag utslätad och återstår bara som spillror i form av ett par grusgravar, dessa är dock av värde att vidmakthålla i pedagogiskt syfte. Den förnämsta platsen vid kyrkogårdens huvudingång har förbehållits en stor kyrkoherdegrav och brukspatronen vid Marieholms bruk, socknens mest framträdande personer. Dessa och ytterligare en grav har stenramar som på nytt borde läggas i grus för att återskapa något av den tidiga 1900-talskaraktär som i princip gått förlorad på kyrkogården. Bland de äldre vårdarna har de av gjutjärn ett särskilt högt kulturhistoriskt värde genom att de kan knytas till bygdens järnbruk och den tidigaste industriella gravvårdsproduktionen. De högresta granitvårdarna från tidigt 1900-tal ger ett dynamiskt intryck. Titlar på vårdar speglar en svunnen tids ståndssamhälle.

Köpggravarna dominerar den gamla kyrkogårdens västra kvarter i anslutning till vägen. Här står även enstaka gjutjärnsvårdar kvar på ursprunglig plats.

Den största gravanläggningen ligger i anslutning till kyrkogårdens huvudingång med flera generationers vårdar från familjen Boberg.

Kvarter B har ett ursprung som köpegravskvarter, de högsta vårdarna ger en indikation om hur kvarteret ursprungligen var gestaltat.

Rester av allmänna linjen är bevarade i kvarter C där småskaliga vårdar förekommer i gravraderna.

Kvarter B

Allmän karaktär

Kvarter B har i likhet med A ett ursprung som utpräglat köpegravskvarter norr om huvudgången till kyrkan. Det består av nord-sydliga rader av gravar, där samtliga vända mot väster. Från att ha varit ett gruskvarter är B idag en sammanhängande gräsmatta. I sydost växer en äldre björk.

Gravvårdstyper

Gravvårdbeståndet domineras av lägre vårdar från 1930-talet till idag, en handfull högsta vårdar av svart granit från 1898 till och med 1920-talet betyder dock mycket för intrycket. De äldre gravarna har alla haft grusbäddar, ingen är dock bevarad. Titlar förekommer på de äldre vårdarna, här finns även vårdar med referens till Missionsförbundets sångbok (Sv Mfb).

Kulturarhistorisk bedömning och karaktär

Kvarter B har ett förflutet som köpegravskvarter med grusbäddar och häckar, väl exponerat mot landsvägen. Karaktären är dock idag något utslätad genom omläggningen till gräsmatta där efterkrigstidens låga vårdar dominerar till antalet. Det kulturhistoriska värdet ligger i enskilda vårdar där de äldre högsta exemplaren betyder mycket för upplevelsen av historiskt djup och dynamik. Titlar på vårdar speglar en svunnen tids ståndssamhälle med stark bondeklass. Några vårdar minner om väckelsens betydelse i bygden.

Kvarter C

Allmän karaktär

Kvarter C hänger i väster samman med B och ligger vid kyrkans norra sida. Kvarteret är en sammanhängande gräsmatta med nord-sydliga dubbla gravrader kantade med rygghäckar av idegran.

Gravvårdstyper

Gravvårdbeståndet utgörs till stor del av låga vårdar från 1960- och 70-talen av enhetlig form. Vid sidan av dessa finns ett antal småskaliga vårdar från 1902–20, vilka sannolikt utgör en rest från allmänna linjen. Ett par vårdar bär inskriptionen att maken vilar på annan plats i denna kyrkogård, vilket talar för att det rör sig om linjegravar. Bland de äldre vårdarna förekommer titlar samt referenser till missionsförbundets sångbok.

Kulturarhistorisk bedömning och karaktär

Kvarter C har idag en typisk efterkrigstida karaktär med låga vårdar längs rygghäckar, en vanlig företeelse på svenska kyrkogårdar. En handfull äldre små vårdar är sannolikt rester av en allmän linje. Det är främst i dessa som kvarterets kulturhistoriska värde ligger, genom det historiska djup de ger och vad de berättar om socknens tidiga 1900-talshistoria.

Kvarter D

Allmän karaktär

Kvarter D utgör kyrkogårdens nordöstra fjärdedel. Kvarteret är uppbyggt kring en central, rektangulär minneslund omgärdad av höga thujahäckar. Gravarna är lagda i dubbla rader längs gångarna och kantas utom i söder av rygghäckar av måbär och liguster. Kvarteret genomlöps av raka gångar av kvadratiske små kalkstensplattor. Minneslundan har i mitten ett sorgeträd i form av en hängask och i hörnen unga rönnar.

Gravvårdstyper

Samtliga gravvårdar är efterkrigstida, med tyngdpunkt på 1950- och 60-talen. De är alla av en enhetlig storlek och form, huggna i grå granit. Antalet familjegravar är ytterst få och det är bara enstaka vårdar som bär titel, hemmansägare och gjutare. Den enda vård som sticker ut är ett litet marmorkors från 1958 på en barngrav med inledningen till den klassiska barnpsalmen "Tryggare kan ingen vara". Invid östra kyrkogårdsmuren har borttagna äldre vårdar placerats. De sju vårdarna av svart granit är från 1902–32, två av dem är efter hemmansägare.

Kulturhistorisk bedömning och karaktär

Kvarter D har en helgjuten efterkrigstida karaktär med enhetliga låga vårdar av grå granit, vilket speglar folkhemmets kollektivistiska anda. Ortsnamnen och de få titlarna kan knytas till Marieholms bruk och speglar därmed en viktig del av socknens 1900-talshistoria. Gångarna av kalksten och rygghäckarna hänger samman med 1950-talets kyrkogårdsestetik, här mer utpräglad än på övriga efterkrigstida kvarter inom kyrkogården. Det kulturhistoriska värdet ligger i kvarterets övergripande strukturer och enstaka vårdar. Minneslundan speglar det sena 1900-talets gravsed.

Kvarter E

Allmän karaktär

Kvarter E består av en dubbel nord-sydlig gravrad öster om koret med rygghäck av måbär. Några få gravar står i en ensam rad vända mot gången i väster.

Gravvårdstyper

Gravvårdsbeståndet består till stor del av låga vårdar från 1930- till 80-talet, som regel utan titlar. Vid sidan av dessa finns ett antal äldre vårdtyper i svart granit från 1876–1905. Några är av små dimensioner och bär titlar som modellsnickaren, handlanden, spikmästare, lantbrukaren, änkan. Vid gången i väster står två högresta bautastenar. Den ena är rest 1876 över riksdagsman Nils Svensson, vilken även drev ett tråddrageri i socknen. Den andra är rest 1902 över organisten och folkskolläraren J Modéen med fru. Invid sistnämnda finns en liten platta från 1939 över antikvitetshandlaren Henning Modéen som grundade Åsenhöga

Den häckomgärdade minneslundan är placerad i mitten av kvarter D.

Kvarter E består mestadels av efterkrigstida vårdar, enstaka äldre vårdar finns dock utspridda inom kvarteret.

Två områden med äldre vårdar som flyttats finns på den äldre delen av kyrkogården. I det sydöstra hörnet finns en samling av gjutjärnsvårdar vilka är särskilt värdefulla. Flera vårdar, möjligen samtliga, är tillverkade vid Häryds bruk.

Majoriteten av vårdarna inom kvarter F är från mellan- och efterkrigstiden. Ett ovanligt exempel är den högresta skulpturala vårdan rest över grosshandlaren Johan Jönsson. Vården är tillverkad i Jönköping.

hembygdsförening. Denna familjegrav är en av de inom kvarteret som haft grusbädd, något som idag helt försvunnit. I det sydöstra hörnet vid kyrkogårdsmuren har några borttagna äldre vårdar samlats. Det rör sig om tolv vårdar från 1874–1939. Nio stycken är av gjutjärn, varav fyra nygotiska klöverbladskors från Häryds bruk. En annan nygotisk gjutjärnsvård är rest 1888 av goodtemplare efter fabrikören B N Börjesson. Bland övriga titlar finns hemmansägaren, hemmansbrukaren och målaremästaren.

Kulturbistorisk bedömning och karaktär

Kvarter E har överlag en efterkrigstida prägel. Det kulturbistoriska värdet ligger i det äldre vårdbeståndet, vilket ger ett historiskt djup och en dynamik åt kvarteret. Titlarna berättar om socknens sociala sammansättning kring förra sekelskiftet. Av särskilt högt värde är de musealt bevarade gjutjärnsvårdar som kan knytas till bygdens järnbruk och representerar den tidigaste industriella gravvårdsframställningen.

Kvarter F

Allmän karaktär

Kvarter F utgörs av en gräsmatta med nord-sydliga dubbla gravrader, den västligaste mot gången från kyrkans sydport har rygghäck av liguster.

Gravvårdstyper

Gravvårdsbeståndet är en blandning av efterkrigstida låga vårdar och allmänna linjegravar från 1922–37. Linjegravvårdarna utgörs till största delen av små granitplattor. Titlar saknas nästan helt i kvarteret. Den västligaste dubbla gravraden består enbart av låga vårdar från 1949–53 i kronologisk ordning. I kvarterets sydvästra hörn ligger en av kyrkogårdens mest påkostade gravar med skulpturalt utformad vård som rests över grosshandlare Johan Jönsson. Vården har en hög sockel i grå granit och kröns av en urna med spepduk, sockeln är märkt med en liten plakett från C A Nystrand & Son i Jönköping. En häll i samma stil är lagd över makan.

Kulturbistorisk bedömning och karaktär

Kvarter F har ett ursprung som allmänna linje, enstaka utspridda vårdar från 1920- och 30-talen vittnar om denna tid. Dessa är dock uppblandade med efterkrigstida vårdar som ger kvarteret en blandad karaktär. De små vårdarna berättar om ståndssamhällets bredare folklager. Som en solitär står grosshandlare Jönssons individuellt utformade vård, exponerad mot gången fram till kyrkans sydport. Denna och linjegravvårdarna konstituerar kvarterets främsta kulturbistoriska värden.

Kvarter G

Allmän karaktär

Kvarter G består idag av en gräsmatta med nord-sydliga dubbla gravrader längs rygghäckar av måbär.

Gravvårdstyper

Gravvårdsbeståndet utgörs nästan uteslutande av låga mellan- och efterkrigstida vårdar. Tyngdpunkten ligger på 1930- och 40-talen med övervägande svart granit som material. En handfull vårdar finns från 1869–1922, överlag är dessa små och enkla. Det äldsta är ett gjutjärnskors. I det sydöstra hörnet ligger kyrkoherde K.L. Wahlmarks familjegrav, vänd mot söder, med stram vård från 1953. Ett fåtal av kvarterets vårdar bär titel. En vård från 1942 minner om hammarsmeden A.J. Ousbeck, av känd gammal vallonsläkt i bygden.

Kulturhistorisk bedömning och karaktär

Kvarter G har idag en typisk efterkrigstida karaktär med låga vårdar längs rumsskapande rygghäckar inom en gräsmatta. Detta är en vanlig företeelse på svenska kyrkogårdar. Det kulturhistoriska värdet ligger främst i den övergripande strukturen och enskilda vårdar av hög ålder eller med titel.

Kvarter I–J

Allmän karaktär

Kyrkogårdens utvidgning från 1974 har en rektangulär utsträckning längs gamla kyrkogårdens hela södra sida. Rätvinkliga grusgångar som ansluter till den gamla kyrkogården delar in kyrkogården. Gravarna är placerade i nord-sydliga rader vilka är vända mot gångarna. Genom mitten av varje kvarter löper en måbärshäck som skapar en rumsindelning. En askgravplats har anlagts i kyrkogårdens västra del.

Gravvårdstyper

Gravvårdarna daterar sig från 1975 till idag. De har enhetlig storlek med låg profil och är som regel i grå granit. Familjegravar och titlar saknas nästan helt. Däremot är ortsnamn vanligt förekommande.

Kulturhistorisk bedömning och karaktär

Nya kyrkogården speglar efterkrigstidens kyrkogårdsideal med stora lättskötta gräsytor. Vårdarnas uniformitet kan ses som ett uttryck för folkhemmets kollektivistiska anda och likheten inför Gud.

Kvarter G har en äldre gjutjärnsvård på ursprunglig plats, men domineras av mellan- och efterkrigstidens vårdar.

Utvidgningen från 1974 har en tydlig rumsindelning med skiljande häckar. Vårdarna har en högre variation i utformning och material trots att dimensionerna är likartade.

Kulturhistorisk bedömning av kyrkogården som helhet

Åsenhöga kyrkogård är anlagd 1857, samtidigt som den nyklassicistiska kyrkan. Kyrkogården består av en gammal och en ny del, klart avgränsade. Direkt norr om kyrkogården står ett bårhus från 1957 med särpräglad takresning. Gamla kyrkogården har en kvadratisk och strikt symmetrisk plan med kyrkan i mitten, delande kyrkogården i en nordlig och en sydlig hälft. Den omges av en ursprunglig stenmur med smidd entrégrind och sekelgammal trädkrans, typiska drag för en landsbygds kyrkogård. En viktig del av denna karaktär är även de rätvinkligt utlagda grusgångarna. Från kyrkogårdsentrén utstrålar vägar i fyra olika riktningar.

Gravkvarterens karaktär från förra sekelskiftet är idag utslätad genom ett konsekvent borttagande av grusbäddar och häckinramningar från gravplatserna. Omläggningen från grus till lättskötta sammanhängande gräsytor är en utveckling som de flesta av länets kyrkogårdar genomgått under senare årtionden. Detta har lett till att gravkvarterens kulturhistoriska värden främst ligger i enskilda vårdar. Vissa betydelsefulla strukturer kan dock skönjas. Väl exponerade vid huvudingången i väster finns ett par stora familjegravar från förra sekelskiftet för två av socknens mest betydande personer, kyrkoherden och brukspatronen på Marieholms bruk. Dessa båda gravar har bevarade stenramar, vars sentida gräsyta borde återgå till grus. Det är i samma kvarter som dessa, nämligen A, som det mest enhetliga beståndet av äldre vårdar finns, liksom de enda två grusbäddar som bevarats. Vidmakthållandet av dessa fyller ett pedagogiskt syfte. Kvarter A och B, båda på ömse sidor om huvudingången har varit utpräglade köpegravskvarter om vilket idag endast ett antal kvarstående högresta vårdar vittnar. Genom sitt väl synliga läge hade dessa kvarter hög status. Överlag dominerar en efterkrigstida karaktär på resterande kyrkogården med låga vårdar längs rygghäckar, en spegling av ståndssamhällets utjämning. Det nordöstra kvarteret, D, har en särskilt enhetlig och stram utformning från 1950-talet samt inkorporerar en häckomgärdad minneslund som är ett uttryck för vår tids förändrade gravsed. Kvarter F söder om kyrkan innehåller en ännu klart avläsbar allmän linje med ett tiotal små plattor från 1920- och 30-talen. Detta är en sällan bevarad företeelse på länets kyrkogårdar, vilken vittnar om socknens bredare folklager i svunnen tid. I flera av kvarteren finns inslag av äldre vårdar, vilka ger ett historiskt djup och i många fall även blir ett formmässigt dynamiskt inslag. Ett ansenligt antal bevarade gjutjärnsvårdar besitter ett särskilt högt värde, dels genom att flera är tillverkade på järnbruk i bygden och dels genom att de representerar den tidigaste industriella framställningen av gravkonst. Flertalet av dem är samlade som museivårdar i ett hörn av kyrkogården.

Titlar förekommer på många av vårdarna fram till efterkrigstiden. Dessa ger en bild av socknens historia och sociala sammansättning under 1800- och 1900-talet. Flera yrkestitlar kan kopplas samman med Marieholms bruk och den stora betydelse det hade för bygdens utveckling. I övrigt återspeglas ett samhälle med en stark och självmedveten bondeklass, karakteristiskt för godslösa socknar. En handfull vårdar bär referens till Missionsförbundets sångbok och vittnar därigenom om väckelsen.

Nya kyrkogården i söder tillkom 1974 och har en enkel och stram uppbyggnad med granitklädd mur, trädtrader, rätvinkliga kvarter och rader av uniforma, låga vårdar. Detta är helt i linje med det senare 1900-talets kyrkogårdsideal där funktionsaspekten spelar en stor roll, vilket de stora lättskötta gräsytor är ett uttryck för. Vårdarnas enhetlighet ger en bild av efterkrigstidens kollektivistiska anda.

På en kyrkogård är det naturligt att gravvårdar och gravrätter ändras. Det är dock viktigt att man i den långsiktiga förvaltningen är uppmärksam på att bevara de olika delarnas karaktär och att gravvårdar från olika tider finns representerade.

Att tänka på i förvaltning av kyrkogården:

- Den gamla kyrkogården och utvidgningen utgör två klart åtskilda delar med olika karaktär.
- Stenmurar, grindstolpar, smidesgrindar, trädkrans, grusgångar och rygghäckar är viktiga delar av kyrkogårdens utformning.
- Gamla kyrkogårdens symmetriska planering.
- Vårdar äldre än 1940 eller med titel bör bevaras på plats.
- Gjutjärnvårdar bör föras in i kyrkans inventarieförteckning.
- De grusbäddar som bevarats i kvarter A bör vidmakthållas och de gravar med stenram som finns kvar i kvarteret bör återfå sin grusfyllning för att återskapa en liten del av kyrkogårdens sekelskifteskaraktär.

På ödekyrkogården har ett kors rests som markerar altarets placering.

Den östra stigluckan är den enda som kvarstår idag. I samband med att kyrkan revs flyttades stigluckan till gården Hult, den flyttades tillbaka av hembygdsföreningen år 1936.

Beskrivning av ödekyrkogården

Åsenhöga ödekyrkogård har en trapetsoid plan med nord-sydlig utsträckning. Omgärdningen utgörs av en ca en meter hög och över en meter bred kallmur av gnejshällar. Muren är överväxt med mossor, ris och ormbunkar. I sydväst och nordväst finns utrasade partier. I södra delen av östmurens sträckning sitter en liggtimrad och rödfärgad stiglucka med stickespåntäckt tälttak från vilket reser sig en smidesflöjel med året 1695. Planen är kvadratisk. Stigluckan vilar direkt på marken utan egentligen sockel. I norr är de nedre timmervarven kraftigt rötskadade och insektsangripna i anslutning till stenmuren. Taktäckningen är sedan länge uttjänt. Inne i stigluckan står sex sandstensvårdar samt fragment av dylika från sent 1600-tal och tidigt 1700-tal tillika en avhängd smidesgrind från 1930-talet.

Längs med kyrkogårdsmuren löper på insidan ett halvmeterdjupt dike med utlopp under muren i nordöstra hörnet. En stenhäll fungerar som spång från stigluckan. Längs med murarna växer björkar, rönnar och ekar av olika åldrar. Enstaka björkar växer fritt inne på kyrkogården. Den träkyrka som revs 1857 har legat mitt på kyrkogården, med koret mot öster och därmed delat kyrkogården i en nordlig och en sydlig hälft. Ett kopparplåtsklätt träkors markerar platsen för altaret. Enstaka grundstenar är synliga i marken. Norr om koret är en djup grop efter en igenrasad gravkammare under sakristian, i vilken kyrkoherdarna Qvast och Gislov vilade med sina familjer. Söder om kyrkogården löper ett grunt dike som ansluter till ovannämnda dike. Kyrkogårdens yta utgörs av en tovig äng, gravkullarna är idag svåra att urskilja. Ett 30-tal stenar står resta på kyrkogården, de flesta norr om kyrkogården och ett fåtal längs södra muren. Merparten är vända mot väster, övriga mot öster. I princip alla står på sina ursprungliga platser, vilka var knutna till olika hemman i socknen, s.k. grifteplaner. Vårdarna är resta hållar av sandsten med enkla inskriptioner i relief. De härrör från 1684 till 1832 med tyngdpunkt på 1700-talet. De behåller samma utförande under hela perioden. Några är s.k. parstenar. I sydväst ligger en gjutjärnshäll från 1712 över kyrkoherde P J Lacander med fru, gjuten vid Huseby bruk. Detta är troligen en av landets äldsta gjutjärnsvårdar. Från 1849 finns ett sönderbrutet gjutjärnskors, vilket är ödekyrkogårdens yngsta vård. Ödekyrkogården förvaltas av hembygdsföreningen.

Kulturhistorisk bedömning av ödekyrkogården

Åsenhöga ödekyrkogård är en fast fornlämning (Åsenhöga 11:101) och skyddas genom Kulturminneslagens andra kapitel. Varje ingrepp är tillståndspliktigt. Kyrkogården har sannolikt medeltida ursprung. Eftersom den övergavs efter kyrkans rivning 1857 har den behållit den vildvuxna ängskaraktär som kyrkogårdar i regel hade fram till förra sekelskiftet. Denna typ kan idag bara upplevas på ödekyrkogårdar, och utgör dess främsta kulturhistoriska värde i kombination med det stora antalet bevarade gravvårdar. Till detta kommer anordningar som kallmurar, timrad stiglucka och det ovanliga diket som grävdes för att få bukt med den vattensjuka terrängen. Var och en för sig besitter de bevarade sandstensvårdarna från tre sekler ett högt värde som exempel på hur den hantverksmässiga gravvårdsproduktionen yttrade sig i denna bygd före industrialismen. De speglar långlivade traditioner och deras placering är knuten till olika hemmans grifteplaner, en förr vanlig företeelse som nu sällan kan studeras på annat än ödekyrkogårdar.

Närmast unik i ett nationellt perspektiv är kyrkoherde Lacanders gjutjärnshäll från 1712, troligen en av landets tidigaste av detta slag. Kyrkogården har under 1900-talet genomgått ett par försiktiga restaureringar som bestått i återbördandet av stigluckan, røjning av sly och markerandet av kyrkan med ett kors.

Att tänka på i förvaltning av ödekyrkogården:

- Kyrkogården i sin helhet med murar, stiglucka och gravvårdar skyddas som begravningsplats enligt 4 kapitlet i kulturmiljölagen, men utgör eventuellt även en fornlämning enligt 2 kapitlet i samma lag. Tillstånd från länsstyrelsen krävs vid arbeten.
- Gräset bör slå och räfsas årligen efter blomning för att bevara och förstärka ängsväxtligheten.
- Området runt stigluckan bör årligen rensas från växtlighet, högt gräs och sly som binder fukt och bidrar till nedbrytningen av de nedre stockvarven.

Stigluckan fotograferad 1936. ATA.

Ålderdomliga tvingstenar.

Administrativa uppgifter

Jönköpings läns museums dnr:..... 2020-333
Beställare:..... Gnosjö pastorat
Inventering och rapportansvarig:..... Charlotte Mårland
Rapportgranskning:..... Anders Franzén
Län:..... Jönköpings län
Kommun:..... Gnosjö kommun
Socken:..... Åsenhöga socken
Fastighetsbeteckning:..... Åsenhöga kyrkogård
Åsenhöga ödekyrkogård

Dokumentationsmaterialet förvaras i Jönköpings läns museums arkiv.

Referenser

Arkiv

Jönköpings läns museums arkiv. (JLM)
Kävsjö pastorats arkiv.
Länsstyrelsen i Jönköpings arkiv, med kopior ur ATA. (JLST)
Växjö stifts frågelista om kyrkogårdar 1949.

Tryckta källor

Gullbrandsson, Robin. 2007. *Åsenhöga kyrkogårdar, Kulturhistorisk karakterisering och bedömning. Åsenhöga socken i Gnosjö kommun. Jönköpings län, Växjö stift.* Jönköpings läns museum, Byggnadsvårdsrapport 2007:84
Hellman, Caroline. *Västbokkrönika i ord och bild.* Växjö 1944.
Rogberg, Samuel. *Historisk beskrifning om Småland.* Karlskrona 1770.
Svenskt ortnamnslexikon. Uppsala 2003.
Sverige. Geografisk beskrivning. Del IV. Stockholm 1931.
Sveriges bebyggelse. Landsbygden. Jönköpings län IV. Uddevalla 1957.
Översiktlig kulturhistorisk utredning och bevarandeförslag för Gnosjö kommun. Jönköpings läns museum 1982.

Kriterier vid kulturhistorisk bedömning

Vid den kulturhistoriska bedömningen av gravanläggningarna på en begravningsplats utgår man från ett antal kriterier. Målet är att urvalet av de utvärderade gravarna skall spegla gravkulturen i vid bemärkelse inom en begravningsplats, men i förlängningen också inom ett vidare område.

Utformningen av en gravanläggning har stor betydelse vid bedömningen av det kulturhistoriska värdet. Vårdar som är påkostade, hantverksmässigt utförda, estetiskt framstående, särskilt anspråkslösa eller anknyter till en lokal tradition är ofta särskilt intressanta. Gjutna gravkors i bruksbygder är exempel på en sådan lokal tradition. Urvalet bör också spegla de breda folklagrens gravskick. Om det finns sammanhållna gravkvarter med gravar som ingår i allmänna linjen eller påkostade köpegravar kan dessa olika typer av områden vara viktiga att bevara.

Gravanläggningar som har inskrifter som anger titel och hemvist för de begravda berättar mer om gravplatsen än om dessa uppgifter saknas. Med ledning av texten kan man även få veta mer om den demografiska sammansättningen och vilka näringar som präglar trakten. Ibland finns också citat eller referenser med anknytning till Bibeln, psalmboken eller en sångbok inom väckelserörelsen. Ju fler uppgifter som står angivna desto större samhällshistoriskt värde har ofta gravvården.

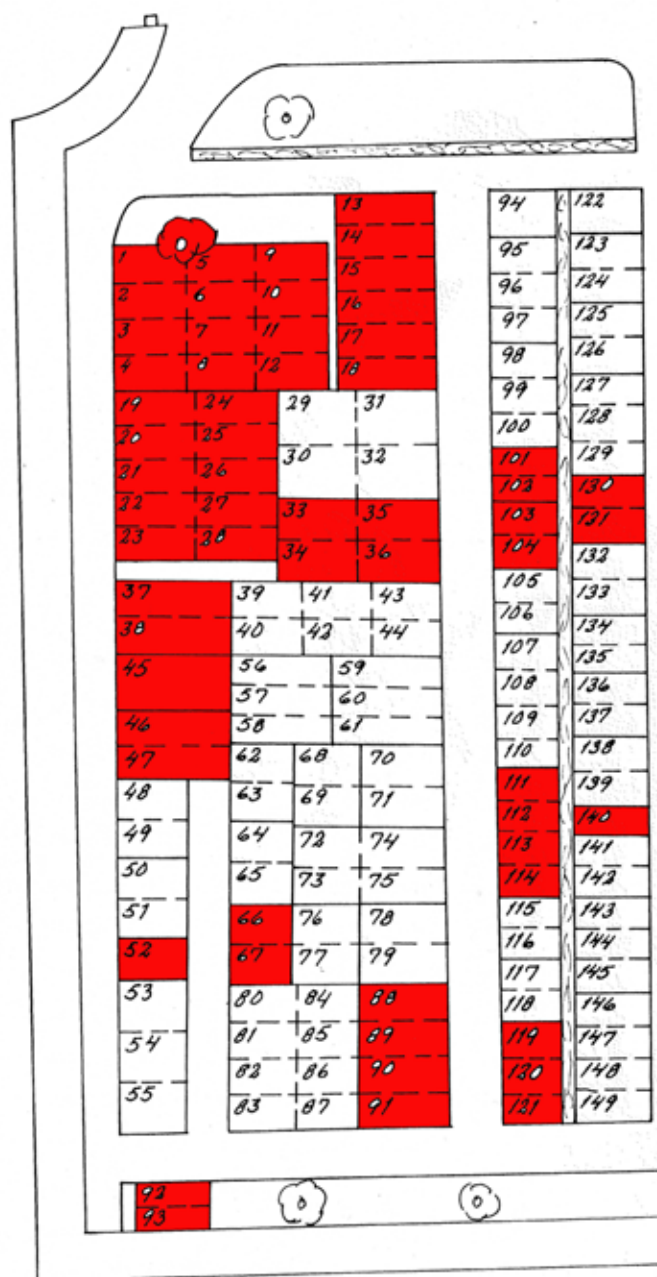
Ibland är gravvårdar resta över betydelsefulla personer eller personer som haft en tydlig anknytning till församlingsarbetet, exempelvis präster, klockare, kyrkvårdar och skollärare. Detta kan förstärka det kulturhistoriska värdet på en gravvård.

Industriellt framställda gravstenar bär ibland någon form av märkning från tillverkaren. Att veta varifrån stenen kommer och vem som tillverkat den höjer gärna det kulturhistoriska värdet.

Efterkrigstidens gravskick kan upplevas enahanda och likformigt. Det finns dessutom en väldigt stor mängd gravvårdar av likande typer på länets kyrkogårdar. Det är inte rimligt att bevara dessa i lika hög grad som äldre gravvårdar, men det är ändå angeläget att ett urval av dessa bevaras i synnerhet då de ingår i kyrkogårdar med en sammanhållen gestaltning av hög kvalitet.

Förutom själva gravstenen så består många gravplatser av även gravramar, häckar, staket, växtlighet osv. Vålållna grusgravar där grusbäddar och hägnad inte tagits bort börjar bli allt mer ovanliga och det finns ofta särskild anledning att bevara dessa.

Urval Kulturhistorisk värdefulla gravar

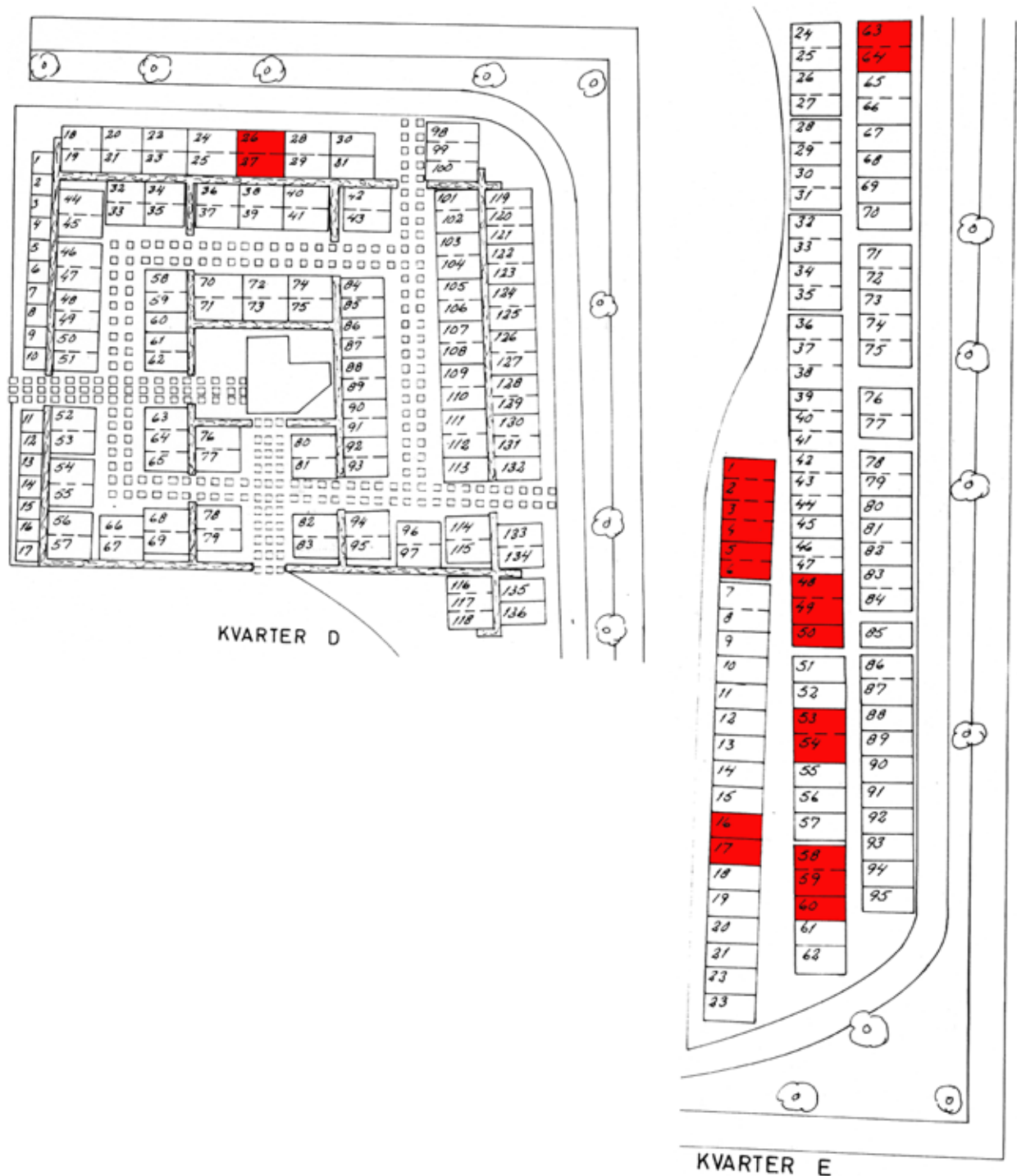

Klass 1

Avser gravplatser med mycket högt kulturhistoriskt värde. Dessa bör bevaras på plats och utan förändringar. Däremot kan de gärna kompletteras med nya namn i samma typsnitt om man inte väljer att tillföra en kompletterande, mindre sten.

Klass 2

Avser gravplatser med högt kulturhistoriskt värde. Dessa bör bevaras på plats och utan förändring, men det kan vara möjligt att återanvända en vård för att bibehålla en karaktär på en del av kyrkogården, eller att i undantagsfall flytta vården om det är personhistoria eller titel som är det intressanta.

1	22	44	67	87	109	130	159
2	23	45	68	88	110	131	155
3	24	46	69	89	111	132	156
4	25	47	70	90	112	133	157
5	26	48	71	91	113	134	158
6	27	49	72	92	114	135	159
7	28	50	73	93	115	136	160
8	29	51	74	94	116	137	161
9	30	52	75	95	117	138	162
10	31	53	76	96	118	139	163
11	32	54	77	97	119	140	164
12	33	55	78	98	120	141	165
13	34	56	79	99	121	142	166
14	35	57	80	100	122	143	167
15	36	58	81	101	123	144	168
16	37	59	82	102	124	145	169
17	38	60	83	103	125	146	170
18	39	61	84	104	126	147	171
19	40	62	85	105	127	148	172
20	41	63	86	106	128	149	173
21	42	64	87	107	129	150	174
22	43	65	88	108	130	151	175

1	26	51	76	101	125	150	171
2	27	52	77	102	126	151	172
3	28	53	78	103	127	152	173
4	29	54	79	104	128	153	174
5	30	55	80	105	129	154	175
6	31	56	81	106	130	155	176
7	32	57	82	107	131	156	177
8	33	58	83	108	132	157	178
9	34	59	84	109	133	158	179
10	35	60	85	110	134	159	180
11	36	61	86	111	135	160	181
12	37	62	87	112	136	161	182
13	38	63	88	113	137	162	183
14	39	64	89	114	138	163	184
15	40	65	90	115	139	164	185
16	41	66	91	116	140	165	186
17	42	67	92	117	141	166	187
18	43	68	93	118	142	167	188
19	44	69	94	119	143	168	189
20	45	70	95	120	144	169	190
21	46	71	96	121	145	170	191
22	47	72	97	122	146	171	192
23	48	73	98	123	147	172	193
24	49	74	99	124	148	173	194
25	50	75	100	125	149	174	195

KVARTER G

KVARTER F

1	22	44	67	87	109	130	159
2	23	45	68	88	110	131	155
3	24	46	69	89	111	132	156
4	25	47	70	90	112	133	157
5	26	48	71	91	113	134	158
6	27	49	72	92	114	135	159
7	28	50	73	93	115	136	160
8	29	51	74	94	116	137	161
9	30	52	75	95	117	138	162
10	31	53	76	96	118	139	163
11	32	54	77	97	119	140	164
12	33	55	78	98	120	141	165
13	34	56	79	99	121	142	166
14	35	57	80	100	122	143	167
15	36	58	81	101	123	144	168
16	37	59	82	102	124	145	169
17	38	60	83	103	125	146	170
18	39	61	84	104	126	147	171
19	40	62	85	105	127	148	172
20	41	63	86	106	128	149	173
21	42	64	87	107	129	150	174
22	43	65	88	108	130	151	175

1	26	51	76	101	125	150	171
2	27	52	77	102	126	151	172
3	28	53	78	103	127	152	173
4	29	54	79	104	128	153	174
5	30	55	80	105	129	154	175
6	31	56	81	106	130	155	176
7	32	57	82	107	131	156	177
8	33	58	83	108	132	157	178
9	34	59	84	109	133	158	179
10	35	60	85	110	134	159	180
11	36	61	86	111	135	160	181
12	37	62	87	112	136	161	182
13	38	63	88	113	137	162	183
14	39	64	89	114	138	163	184
15	40	65	90	115	139	164	185
16	41	66	91	116	140	165	186
17	42	67	92	117	141	166	187
18	43	68	93	118	142	167	188
19	44	69	94	119	143	168	189
20	45	70	95	120	144	169	190
21	46	71	96	121	145	170	191
22	47	72	97	122	146	171	192
23	48	73	98	123	147	172	193
24	49	74	99	124	148	173	194
25	50	75	100	125	149	174	195

1	22	44	67	87	109	130	159
2	23	45	68	88	110	131	155
3	24	46	69	89	111	132	156
4	25	47	70	90	112	133	157
5	26	48	71	91	113	134	158
6	27	49	72	92	114	135	159
7	28	50	73	93	115	136	160
8	29	51	74	94	116	137	161
9	30	52	75	95	117	138	162
10	31	53	76	96	118	139	163
11	32	54	77	97	119	140	164
12	33	55	78	98	120	141	165
13	34	56	79	99	121	142	166
14	35	57	80	100	122	143	167
15	36	58	81	101	123	144	168
16	37	59	82	102	124	145	169
17	38	60	83	103	125	146	170
18	39	61	84	104	126	147	171
19	40	62	85	105	127	148	172
20	41	63	86	106	128	149	173
21	42	64	87	107	129	150	174
22	43	65	88	108	130	151	175

1	26	51	76	101	125	150	171
2	27	52	77	102	126	151	172
3	28	53	78	103	127	152	173
4	29	54	79	104	128	153	174
5	30	55	80	105	129	154	175
6	31	56	81	106	130	155	176
7	32	57	82	107	131	156	177
8	33	58	83	108	132	157	178
9	34	59	84	109	133	158	179
10	35	60	85	110	134	159	180
11	36	61	86	111	135	160	181
12	37	62	87	112	136	161	182
13	38	63	88	113	137	162	183
14	39	64	89	114	138	163	184
15	40	65	90	115	139	164	185
16	41	66	91	116	140	165	186
17	42	67	92	117	141	166	187
18	43	68	93	118	142	167	188
19	44	69	94	119	143	168	189
20	45	70	95	120	144	169	190
21	46	71	96	121	145	170	191
22	47	72	97	122	146	171	192
23	48	73	98	123	147	172	193
24	49	74	99	124	148	173	194
25	50	75	100	125	149	174	195

Gravnr.	Beskrivning	Inskription	Antikvarisk bedömning/urval	Fotografi
A 1-12	Gravanläggning med stenram, två resta högre vårdar samt tre hållar. Korsformad gravvård med stenhuggar-märkning på kortsidan, CA NYSTRAND & SON STENHUGGERI JÖNKÖPING	BORGMÄSTAREN JONAS FREDRIK BOBERG *1850 †1924 ULRICA ELISABETH BOBERG FÖDD NILSSON *1820 †1894 KYRKOHERDEN JOHANNES BOBERG *1820 †1900 FAMILJEGRAV KARIN BOBERG 1859-1948 AUGUSTA BOBERG 1862-1919 HANNA BOBERG 1865-1930 BRORSONEN DOKTOR MAGNUS BOBERG 1896-1979 ASTRID BOBERG *1886 †1951 ALMELUND DOKTOR AUGUST NIKOLAUS BOBERG *1857 †1920 ALMA SOPHIE BOBERG *1866 †1935	Klass 1 Karaktärsskapande tidsypisk gravanläggning för flera generationer av samma familj med såväl högresta vårdar som enklare stenhållar i granit. Titlar, hemvist. Stenhuggar-märkning.	
A 19-28	Gravanläggning med stenram, mellanhög stramt utformad gavelvård.	SVEN AUGUST COLLEENS MARIEHOLMS BRUK FAMILJEGRAV	Klass 1 Stramt utformad gravanläggning med stenram och återhållsamt utformad vård.	
A 13-18	Bred mellanhög vård i ljusgrå granit med stilrent kors.	LANTBRUKAREN JOHANNES SVENSSON *1821 †1893 MAKAN GUSTAFVA *1827 †1924 HULT HÄRADSDOMAREN ADOLF SVENSSON *1865 †1958 MAKAN HANNA ELISABETH *1883 †1908 HULT	Klass 2 Efterkrigstida familjevård med stramt utformat kors. Titlar, hemvist.	

A 37-38	Bred mellanhög sentida minnesvård i ljusgrå granit samt mindre håll.	BRUKSPATRONEN A. VINGÅRD ANLÄGGARE AV MARIEHOLM *1803 †1879 PS. 211-243 JORDENS ORO VIKER FÖR DEN FRID SOM VARAR GRAVEN ALLT FÖRLIKER HIMLEN ALLT FÖRKLARAR PETRONELLA VINGÅRD F. ALMÉN ALMA VINGÅRD	Klass 1 Minnesvård rest över Marieholms bruks grundare.	
A 45	Mellanhög bredare vård med rundat krön och slipad dekor.	F. HEMMANSÅGAREN JOHAN SVENSSON MO *1840 †1935	Klass 2 Tidstypisk vård. Titel, hemvist.	
A 46-47	Korskrönt gjutjärnsvård, troligen tillverkad vid Häryds bruk.	KYRKOVERDEN JOHAN STRÖMBOM *1818 †1875 FRU GUSTAVA AMALIA STRÖMBOM F. LÖNDAHL *1819 †1897 HANDLANDEN JAKOB VILHELM STRÖMBOM *1843 †1918 JOH. 3:16	Klass 1 Karaktärsskapande rest gjutjärnsvård. Titel, bibelreferens. Vårdar av gjutjärn bör inkluderas på kyrkans inventarieförteckning.	
A64-65	Mellanhög vård i svart granit med slipad dekor.	F.D. LANDSTINGSMANNEN JOHAN SVENINGSSON SVENSHULT FAMILJEGRÄV	Klass 1 Tidstypisk vård med slipad dekor. Titel, hemvist.	
A 52	Grusgrav med stenram med lätt förhöjd gavelsten.	LAURELLS FAMILJEGRÄV	Klass 2 Tidstypisk grusgrav med stenram.	

A 33-34	Korskrönt gjutjärnsvård, troligen tillverkad vid Häryds bruk.	HÄR HVILAR FÖRRE HEMMANSÄGAREN ANDERS JÖNSSON FRÅN MO FÖDD 1820 DÖD 1899 OCH HANS Hustru MÅRTA HELENA MAGNUSDOTTER FÖDD 1825 DÖD 1887 JOH. UPPENB. 14:10	Klass 1 Karaktärsskapande rest gjutjärnsvård. Titel, hemvist och bibelreferens. Vårdar av gjutjärn bör inkluderas på kyrkans inventarieförteckning.	
A 33-34	Mellanhög vård i grå granit med slipad dekor.	HEMMANSÄGAREN JOHAN ANDERSSON *1852 †1927 Hustrun WILHELMINA *1863 †18--	Klass 1 Tidstypisk vård med slipad dekor. Titel.	
A 35-36	Mellanhög vård i svart granit med slipad dekor.	HEMMANSÄGAREN AUGUST ANDERSSON *1859 †1929 AMANDA ANDERSSON *1865 †1945 MO JOH. 3:16	Klass 1 Tidstypisk vård med slipad dekor. Titel, hemvist. bibelreferens.	
A 66-67	Mellanhög vård i svart granit med slipad dekor.	HEMMANSÄGAREN LINUS ANDERSSON *1858 †1931 Hustrun SELMA ANDERSSON *1872 †1934 YELEBO	Klass 1 Karaktärsskapande vård med slipad dekor. Titel, hemvist.	
A 88-91	Mellanhög bredare vård i svart granit i stiliserad tempelform.	NÄMNDEMANNEN OTTO AHLGREN HAGA FAMILJEGRAV MOR *1880 †1961 FAR *1879 †1967 IVAR *1915 †1931 DAVID *1904 †1933 GUNBORG *1912 †1934	Klass 2 Karaktärsskapande dubbelvård. Titel, hemvist.	

A 92-93	Gjutjärnskors med dekor i relief och genombruten strålgång. På baksidans bas gjuteristämpel HÄRYD.	HÄR UNDER HVILAR FRU CHARLOTTE MODÉN FRÅN SKÄRHULT FÖDD 1820 DÖD 1865. SV PS 477:8-9	Klass 1 Karaktärsskapande gjutjärnsvård med gjuteristämpel. Hemvist, psalmboksreferens. Vårdar av gjutjärn bör inkluderas på kyrkans inventarieförteckning.	
A 92-93	Gjutjärnskors med genombruten dekor. Modellen har tillverkats vid Häryds bruk.	HÄR UNDER HVILAR C.B. FINGAL MODÉN FRÅN SKÄRFHULT F. 1844 D. 1863. PS. 473:4-5	Klass 1 Karaktärsskapande gjutjärnsvård. Hemvist, psalmboksreferens. Vårdar av gjutjärn bör inkluderas på kyrkans inventarieförteckning.	
A 119-121	Mellanhög vård i svart granit med slipad dekor. Lätt sättning i gården.	KAKELUGNSMAKAREN A. SJÖGREN *1859 †1931 MAKAN AMANDA *1867 †1958 DOTTERN ELVIRA *1889 †1974	Klass 1 Tidstypisk vård med slipad dekor. Titel.	
A 111-114	Hög vård i svart granit med slipad dekor.	JOHAN KRISTOFFERSSON *1847 †1937 HISTRUN EMMA *1858 †1940 SÖNERNA ANDRÉN *1885 †1932 FELIX *1867 †1940 DOTTERN ADA *1881 †1960 GRANSTORP	Klass 2 Karaktärsskapande högre vård med slipad dekor. Hemvist.	
A 103-104	Mellanhög tempelformad vård i svart granit.	J.A. ENGSTRÖM *1853 †1935 HANS MAKAN NELLA *1857 †1947 WELEBO	Klass 2 Tidstypisk tempelformad vård. Hemvist.	

A 101-102	Mellanhög vård i svart granit med slipad dekor.	KYRKVÄRDEN JOHAN SVENSSON *1850 †1934 HANS Hustru KRISTINA *1854 †1939 HÅKENSTORP	Klass 2 Tidstypisk vård. Titel, hemvist.	
A 130-131	Mellanhög vård i svart granit med slipad dekor.	KYRKVÄRD GUSTAF EKROS *1863 †1946 HANS Hustru AMANDA *1865 †1949 BONDARP	Klass 2 Tidstypisk vård. Titel, hemvist.	
A 140	Gjutjärnskors med dekor i relief och genombruten strålgång. Modellen har tillverkats vid Häryds bruk.	MINNE ÖVER MAKARNE GUSTAF JÖNSSON FR. WELEBO *1798 †1872 OCH HANS Hustru MARIA PETTERSDOTTER *1801 †1878 SV. PS. 468 216 KRISTUS VÅRT LIF DÖDEN VÅR VINNING.	Klass 1 Karaktärsskapande gjutjärnsvård. Hemvist, psalmboksreferens. Vårdar av gjutjärn bör inkluderas på kyrkans inventarieförteckning.	
B 1-3	Mellanhög vård i svart granit med slipad dekor.	P.M. JOHANSSON *1849 †1930 HANS Hustru ELIN *1848 †1908 DOTTERN ELLEN KARLSSON *1886 †1919 ÅDALA MG	Klass 2 Tidstypisk vård. Hemvist.	
B 4-5	Hög vård i svart granit med slipad dekor. Sockelstenen saknas.	BYGGMÄSTAREN J.G. PETTERSSON EKHULT *1858 †1928 Hustrun EMMA BEATA *1851 †1934	Klass 2 Karaktärsskapande högre vård med slipad dekor. Titel, hemvist.	

B 7-8	Hög vård i svart granit med slipad dekor. Sockelstenen saknas.	ANDERS SVENSSON *1820 †1912 HUSTRUN JOHANNA *1833 †1911 SONEN JOHAN *1872 †1916 SLÄTTHULT	Klass 2 Karaktärsskapande högre vård. Hemvist.	
B 9-10	Hög vård i svart granit med slipad dekor.	F.D. LANDTBROKAREN ANDERS PETERSSON FRÅN GRANSTORP *1841 †1909 HUSTRUN MARIA KRISTINA PETERSSON *1847 †1924 ESAIA 54:10.V SV. PS. 453	Klass 1 Karaktärsskapande högre vård. Titel, hemvist, bibel- och psalmboksreferens.	
B 18-19	Mellanhög bredare vård i ljusgrå granit med slipad dekor. Sekundär naturstensliknande håll finns.	HEMMANSÅG. LARS J. ANDERSSON *1846 †1926 HANS MAKAS KAJSA *1849 †1921 FABRIKÖREN ALFRED LARSSON *1891 †1961 HANS MAKAS ANNIE SMEDSGÅRD	Klass 2 Tidsypisk efterkrigstida vård. Titlar, hemvist.	
B 23-24	Hög vård i svart granit med slipad dekor. Sockelstenen saknas.	F.D. SOLDATEN N.A. MALM FR. ABORRAKULL *1815 †1898 HUSTRUN ANNA STINA *1817 †1903	Klass 2 Karaktärsskapande vård. Titel, hemvist.	
B 27-28	Mellanhög vård i grå granit med rundat krön.	LANDSTINGSMANNEN N. AUG. BERGLUNDS FAMILJEGRAV UPP. B. 22:14 SV. MFB. 446	Klass 1 Tidstypisk familjevård. Titel, bibel- och missionsförbunds- referens.	

B 35-37	Mellanhög vård i svart granit samt två hållar i svart granit. Ursprungligen grusgrav med familjevårdar.	HEMMANSÄGAREN ENOCK ANDERSSON *1871 †1953 HUSTRUN SELMA ANDERSSON *1884 †1929 DAV. PS. 23 GRANSTORP SONEN LENNART ANDERSSON *1913 †1914 SONEN HELMER ANDERSSON *1908 †1937	Klass 2 Tidstypisk vård, ursprungligen grusgrav. Titel, bibelreferens, hemvist. Barnadödlighet.	
B 45-46	Hög vård i svart granit med slipad dekor. Sockelstenen saknas.	EMANUEL JOHANSSON *1842 †1929 SV. MFB. 437 HUSTRUN JOHANNA JOHANSSON FR. GÖTARP *1845 †1919 SV. MFB. 458.1.	Klass 2 Karaktärsskapande högre vård. Missionsboks referenser, hemvist.	
B 77-78	Hög vård i svart granit med slipad dekor. Sockelstenen saknas.	J.A. SVENSSON EKHULT FAMILJEGRAV D. PS. 116 V. 7.	Klass 2 Karaktärsskapande högre vård. Hemvist, bibelreferens.	
B 84-85	Hög vård i svart granit med slipad dekor. Sockelstenen saknas.	ALFRED JÖNSSON *1856 †1933 HUSTRUN KRISTINA JÖNSSON FR. TÖRNESTORP *1860 †1926 SONEN SIGFRID JÖNSSON *1898 †1918 SV. MFB. 446	Klass 2 Karaktärsskapande högre vård. Hemvist, missionsförbundets sångbok.	
B 86-87	Hög vård i svart granit med slipad dekor.	HÄRADSDOMAREN A.M. LORENTZON VOXTORP *1850 †1931 HUSTRUN ANNA JOSEFA *1858 †1919 SONEN GUNNAR *1894 †1927 SONEN GEORG FREDÉN *1892 †1921	Klass 1 Karaktärsskapande högre vård med dekorativt krön. Titel, hemvist.	

B 90	Hög vård i svart granit med slipad dekor. Sockelstenen saknas.	HUSTRUN JOHANNA JOHANSSON F. PETTERSDOTTER *1845 †1923 MFB. 661	Klass 2 Karaktärsskapande högre vård. Missionsförbundets sångbok.	
C 1	Hög vård i svart granit med slipad dekor. Sockelstenen saknas.	KAJSA PETTERD. FR. HYLTA *1827 †1914 SONEN P.A. SVENSSON *1865 †1913 SV. PS. 486	Klass 2 Karaktärsskapande högre vård. Psalmboksreferens.	
C 4-5	Hög vård i svart granit med slipad dekor. Sockelstenen saknas.	A. ERIKSSON FR. BRODDHULT *1829 †1920 HUSTRUN MARIA ERIKSSON *1836 †1923	Klass 2 Karaktärsskapande högre vård. Hemvist.	
C 6-7	Hög vård i svart granit med slipad dekor. Sockelstenen saknas.	HEMMANSÄGAREN J. JOHANNESSEN FR. SVENSHULT *1839 †1916 SV. MFB. 495 HUSTRUN JOHANNA *1835 †1924 SV. PS. 481:6	Klass 2 Karaktärsskapande högre vård. Titel, hemvist, missionsförbundets sångbok och psalmboken.	
C 17	Mindre håll i svart granit.	SYSTRARNA EDLA RYDÉN *1863 †1919 IDA RYDBERG *1868 †1919 FR. MARIEHOLM MFB 503 EDLA RYDÉN	Klass 2 Tidstypisk vård. Hemvist, missionsförbundets sångbok.	

C 35-36	Mellanhög bred gavelvård, ursprungligen till en grusgrav med stenram.	GARVAREN S.L. COLLIN *1835 †1917 HISTRUN KRISTINA *1846 †1925 VILA I FRID	Klass 2 Tidstypisk gavelvård, ursprungligen med tillhörande grusgrav. Titel.	
C 46	Hög vård i svart granit. Sockelstenen saknas.	HISTRUN ANNA KRISTINA JOHANNESDOTTER FR. BRODDHULT *1826 †1912 PS. 115:17-18 JOH. 6:39-40 UPP. 22:12-14	Klass 2 Karaktärsskapande högre vård. Hemvist, psalmboks- och bibelreferenser.	
C 49	Mellanhög vård i svart granit med enkelt kors. Sockelstenen saknas.	NILS-PETTER PETERSSON *1839 †1912 PÅ ANNAN PLATS Å DENNA KYRKOGRÅRD HANS MAKAS JOHANNA *1844 †1936 VOXTORP	Klass 1 Tidstypisk vård. Inskription visar en lokal tradition med gemensam gravvård vid allmänna linjen. Hemvist.	
C 52	Hög vård i svart granit med slipad dekor. Sockelstenen saknas.	HÄR HVILAR F.D. HEMMANSÄGAREN SVEN JOHANNESSEN ABORRAKULL *1835 †1913 SAMT PÅ ANNAN PLATS I D. KYRKOGRÅRD HISTRUN SARA ANDERSDOTTER *1839 †1882 SV. PS. 473:1	Klass 1 Tidstypisk vård. Inskription visar en lokal tradition med gemensam gravvård vid allmänna linjen. Titel, hemvist och psalmboksreferens.	
C 60	Mellanhög vård i svart granit med slipad dekor. Sockelstenen saknas.	SVEN ÅSLUND FR. KULLEN *1838 †1913 SONEN JOSEF *1880 †1957 VILA I FRID HEML. TONER 354	Klass 1 Tidstypisk vård. Ingår i allmänna linjen. Hemvist, referens till frikyrkorörelsen (möjligen åsyftas andliga toner?)	

C 72	Mellanhög-hög vård i svart granit.	J. INGEMARSSON FR. BONDARP *1831 †1906 SV. PS. 36:6. V.	Klass 1 Tidstypisk vård. Ingår i allmänna linjen. Hemvist, psalmboksreferens.	
C 75	Mellanhög-hög vård i svart granit med slipad dekor.	P.G. LING *1868 †1909 MARIEHOLM	Klass 1 Tidstypisk vård. Ingår i allmänna linjen. Hemvist.	
C 78	Mellanhög-hög vård i svart granit med slipad dekor. Sockelstenen saknas.	ANDERS SJÖGREN *1842 †1913 MARIEHOLM PS. 34 V. 6	Klass 1 Tidstypisk vård. Ingår i allmänna linjen. Hemvist, psalmboksreferens.	
C 85	Mellanhög vård i svart granit med slipad dekor.	HAMMARSMEDEN J.P. ENGVALL *1838 †1902 MARIA ENGVALL *1835 †1919 KRISTUS VÅRT LIV DÖDEN VÅR VINNING	Klass 1 Tidstypisk vård. Titel, bibelcit.	
C 86	Mellanhög vård i rosa granit med slipad dekor.	JOHANNA LARSSON 1846-1940 DOTTERN IDA 1874-1903 LILLÄNG	Klass 1 Tidstypisk vård. Ingår i allmänna linjen. Hemvist.	

C 87	Mellanhög vård i svart granit med slipad dekor.	OSKAR SJÖGREN *1868 †1905 MARIEHOLM PS. 34 V. 6	Klass 1 Tidstypisk vård. Ingår i allmänna linjen. Hemvist, psalmboksreferens.	
C 87	Mellanhög vård i svart granit.	MÄRTA STINA SJÖGREN *1835 †1905 MARIEHOLM PS. 34 V. 6	Klass 1 Tidstypisk vård. Ingår i allmänna linjen. Hemvist, psalmboksreferens.	
C 118	Hög vård i svart granit med slipad dekor.	HEMMANSÄGAREN M. JOHANSSON *1841 †1902 FR. INGARP	Klass 1 Tidstypisk vård. Ingår i allmänna linjen. Hemvist.	
C 121	Hög vård i svart granit med slipad dekor.	PETTER ERIKSSON TÖRESTORP *1832 †1903 SALIGA ÄRO DE DÖDA SOM DÖ I HERREN UPP. 14 K. 13 V.	Klass 1 Tidstypisk vård. Ingår i allmänna linjen. Hemvist, bibelreferens.	
C 125	Mellanhög vård i grå granit med slipad dekor.	JOHAN PETERSSON *1862 †1903 RACKHULT	Klass 1 Tidstypisk vård. Ingår i allmänna linjen. Hemvist.	

D 26-27	Mellanhög vård i rosa granit.	GJUTAREN ERNST KARLSSON *1880 †1956 HANS MAKAS CLARA *1897 †1972 MARIEHOLMS BRUK	Klass 1 Efterkrigstida vård. Titel, hemvist.	
E 1-4	En hög vård samt två hållar, ursprungligen grusgrav.	ORGANIST OCH FOLKSKOLLÄRAREN J. MODÉEN *1823 †1902 OCH HANS MAKAS INGA MODÉEN *1829 †1921 PS. 487 V. 5-7 ANTIKVITETSHANDL. HERMAN MODÉEN *1871 †1939 ELMHULT F.J. MODÉEN *1862 †1947 ELMHULT ÅSENHÖGA	Klass 1 Karaktärsskapande högre vård samt två mindre tidstypiska gravhållar. Titlar, hemvist, psalmboksreferens.	
E 5-6	Mellanhög vård i svart granit samt håll i svart granit.	KANTORN OCH FOLKSKOLLÄRAREN JOH. ÅHLÉN *1855 †1934 HANS MAKAS EMILIA ÅHLÉN *1863 †1945 LANDTBROKAREN JONAS ANDERSSON GYNNÅS SMEDSGÅRD *1827 †1905 HANS Hustru MÄRTA MAGNUSDOTTER *1831 †1901	Klass 1 Tidstypiska vårdar, sannolikt tidigare grusgrav. Titlar, hemvist.	
E 16-17	Hög vård i svart granit. Sentida skylt monterad på vårdens MINNESFÖRKLARAD.	RIKSDAGSMAN NILS SVENSSON FR. BONDARP *1802 †1876 Hustrun KAJSA PETERSDOTTER *1810 †1876 PS. 476	Klass 1 Karaktärsskapande högre vård. Titel, hemvist, psalmboksreferens.	
E 48-49	Mellanhög vård i svart granit samt håll i svart granit.	ENKAN MÄRTA JÖNSSON FR. GÖTARP *1808 †1903 PS. 90:10 PÅ OBEKANT PLATS I DENNA KYRKOGRÅRD HVILAR KYRKVÅRDEN JÖNS PETTERSSON FR. GÖTARP *1803 †1860 SV. PS. 490 3 V.	Klass 1 Tidstypisk vård. Inskription visar en lokal tradition med gemensam gravvård vid allmänna linjen. Titel, hemvist och psalmboksreferens.	

E 50	Mellanhög vård i svart granit med slipad dekor. Sockelstenen saknas.	SPIKMÄSTAREN FR. AUG. AHLGREN FR. MARIEHOLMS BRUK *1842 †1895 JES. 25:8	Klass 1 Tidstypisk vård. Titel, hemvist, bibelreferens.	
E 53-54	Hög vård i svart granit med slipad dekor. Sockelstenen saknas.	HANDLANDEN A.O. SÖDERBERG FR. LILLA GYNNÄS *1840 †1905 SV. PS. 486 DAV. PS. 119 OCH HANS MAK BRITTA SÖDERBERG *1842 †1922 SV. PS. 21:1 MFB 458:7	Klass 1 Tidstypisk vård. Titel, hemvist, referenser till bibel, psalmbok och missionsförbundets sångbok.	
E 58-59	Mellanhög vård i svart granit med slipad dekor. Sockelstenen saknas.	HUSTRUN JOSEFINA BLANK FÖDD JÖNSSON *1837 †1876 PS. 126.5 HUSTRUN ANNA PETTERSSON FÖDD BLANK *1874 †1901 PS. 122:3.	Klass 1 Karaktärsskapande högre vård. Psalmboksreferenser.	
E 60	Två mellanhöga vårdar i svart granit med slipad dekor. Sockelstenar saknas. En vård är tillfälligtvis uppställd mot kyrkogårdsmuren.	MODELLSNICKAREN JONAS JOHANSSON *1822 †1893 ELIN JOHANSSON FÖDD JONSDOTTER *1828 †1894	Klass 1 Tidstypiska vårdar. En med titel.	
E 63-64	Mellanhög tempelformad vård i svart granit.	HEMMANSÄGAREN JOHAN SVENNINGSSON *1855 †1927 HANS MAK EMMA *1859 †1936 TROLSEBO	Klass 2 Tidstypisk vård. Titel, hemvist.	

F 21	Hög vård i ljusgrå granit krönt av skulpterad urna med svepduk, håll i ljusgrå granit. Två tillhörande stenurnor. På sidan av vården stenhuggar märkning.	IHS GROSSHANDLAREN JOHAN JÖNSSON FÖDD I GÖTARP 1852 DÖD I JÖNKÖPING 1934 INTET LIV UTAN DÖD INGEN DÖD UTAN LIV SV.PS. 152:2 MAKAN ANNA F. SJÖBERG FÖDD 1861 DÖD 1939	Klass 1 Karaktärsskapande konstnärligt utformad högre vård. Titel, hemvist, vers, psalmboksreferens.	
F 173	Liten håll i grå granit.	HUGO JONSSON *1907 †1922 HYLTAN	Klass 1 Tidstypisk vård. Ingår i samlad grupp med tre vårdar från allmänna linjen. Hemvist.	
F 174	Liten håll i svart granit.	C.J. GRUNDITZ 1837-1922 MARIEHOLMSBRUK	Klass 1 Tidstypisk vård. Ingår i samlad grupp med tre vårdar från allmänna linjen. Hemvist.	
F 175	Liten håll i svart granit.	EMIL RYDÉN FR. MARIEHOLM *1859 †1922 MFB. 524	Klass 1 Tidstypisk vård. Ingår i samlad grupp med tre vårdar från allmänna linjen. Hemvist, missionsförbundets sångbok.	
F	Mellanhög vård i svart granit med slipad dekor.	HÄR VILAR BRÖDERNA AXEL JOHANSSON GÖTARP *1877 †1894 PS 23 OSCAR JOHANSSON *1880 †1938	Klass 2 Tidstypisk vård. Hemvist, psalmboksreferens.	

G 1	Mellanhög vård i svart granit, stiliserad tempelform.	HÄR VILAR TRÄVARUHANDLAREN ADOLF GRANATH *1871 +1945 GYNNÅS SV. PS. 567 V. 1	Klass 2 Tidstypisk vård. Titel, hemvist, psalmboksreferens.	
G 4-5	Mellanhög vård i svart granit med slipad dekor. Sekundär håll.	SNICKAREMÄSTAREN GERHARD LANTZ *1861 †1945 EMELIA LANTZ *1864 †1938 BYGGET	Klass 2 Tidstypisk vård. Titel, hemvist.	
G 41-44	Mellanhög vård i svart granit med slipad dekor.	HEM-ÅG J.A. DANIELSSON *1866 †1937 HUSTRUN IDA KRISTINA *1862 †1940 BONDARP	Klass 2 Tidstypisk vård. Titel, hemvist.	
G 94	Gjutjärnskors med genombruten dekor.	MINNE ÖFVER MAGNUS MICHAELSSON FR. GÖTHARP F. 1808 D. 1869 PS 477:4	Klass 1 Karakärsskapande gjutjärnsvård. Hemvist, psalmboksreferens. Vårdar av gjutjärn bör inkluderas på kyrkans inventarieförteckning.	
G 110-111	Mellanhög vård i svart granit med slipad dekor.	HAMMARSMEDEN A.J. OUSBECK *1851 †1943 ADELINA OUSBECK *1859 †1942 MARIEHOLMSBRUK	Klass 1 Tidstypisk vård. Titel, hemvist.	

G 128-129	Hög vård i svart granit med slipad dekor samt mellanstor diagonal håll i svart granit. Ursprungligen grusgrav.	LANDTBROKAREN A. JÖNSSON *1833 †1918 HANS MAK ELIN JÖNSSON *1840 †1898 SV. PS. 275:8-9 FR. GYNNÅS P. JÖNSSON FR. GÖTARP *1829 †1898 JOH. EV. 3:16	Klass 1 Karaktärsskapande högre vård samt tidstypisk håll. Titel, hemvist, bibel- och psalmboksreferens.	
G 132-133	Liten håll i svart granit.	GJUTMÅSTAREN AUGUST PETTERSSON *1860 †1893 MARIEHOLM	Klass 1 Tidstypisk vård. Titel, hemvist.	
G 191-194	Mellanhög eftergrigstida vård i svart granit samt fem sentida hållar i svart granit. Ursprungligen grusgrav.	KYRKÖHERDEN K.L. WAHLMARK *1844 †1918 DAV PS. 23 OCH HANS MAK MARIA WAHLMARK *1873 †1953 SV. PS. 299 FAMILJEGRÄV	Klass 1 Efterkrigstida vård. Titel, psalmboksreferens. Verksam vid Åsenhöga kyrka.	
SÖ hörnet	Sekundärt placerad vård. Korskrönt gjutjärnsvård i mindre storlek. Modellen förekommer lokalt, möjligen tillverkad vid Häryds eller Åminne bruk?	FABRIKÖREN B.N. BÖRJESSON FÖDD 1833 DÖD 1888 SV PS 477 GOODTEMPLARE RESTE VÅRDEN FRID ÖFVER HANS MINNE	Klass 1 Karaktärsskapande gjutjärnsvård. Titel, psalmreferens. Nykterhetsrörelsen. Vårdar av gjutjärn bör inkluderas på kyrkans inventarieförteckning.	
SÖ hörnet	Sekundärt placerad vård. Gjutjärnskors med genombruten strålgång. Modellen har tillverkats vid Häryds bruk.	HÄR VILAR JOHANNES ANDERSSON FR. RACKHULT FÖDD 1792 DÖD 1877 LU. EV. 2:29-30	Klass 1 Karaktärsskapande gjutjärnsvård. Hemvist, bibel- referens. Vårdar av gjutjärn bör inkluderas på kyrkans inventarieförteckning.	

SÖ hörnet	Sekundärt placerad vård. Korskrönt gjutjärnsvård i mindre storlek. Modellen förekommer lokalt, möjligen tillverkad vid Häryds eller Åminne bruk?	HEMMANSÄGAREN JÖNS MÅNSSON SMEDBO F. 1819 D. 1900	Klass 1 Karaktärsskapande gjutjärnsvård. Titel, hemvist. Vårdar av gjutjärn bör inkluderas på kyrkans inventarieförteckning.	
SÖ hörnet	Sekundärt placerad vård. Gjutjärnskors med genombruten strålgång. Modellen har tillverkats vid Häryds bruk.	HÄR HVILAR SVENNING SVENSSON FR. GRANSTORP *1802 †1875 PS. 482, 484	Klass 1 Karaktärsskapande gjutjärnsvård. Hemvist, psalm-referens. Vårdar av gjutjärn bör inkluderas på kyrkans inventarieförteckning.	
SÖ hörnet	Sekundärt placerad vård. Gjutjärnskors med genombruten strålgång. Modellen har tillverkats vid Häryds bruk.	HÄR HVILAR HUSTR:N KAJSA ANDERSDOTTER FR. RACKHULT *1783 †1874 SV. PS. 482, 484	Klass 1 Karaktärsskapande gjutjärnsvård. Hemvist, psalm-referens. Vårdar av gjutjärn bör inkluderas på kyrkans inventarieförteckning.	
SÖ hörnet	Sekundärt placerad vård. Korskrönt gjutjärnsvård i mindre storlek. Modellen förekommer lokalt, möjligen tillverkad vid Häryds eller Åminne bruk?	HÄR HVILAR HEMMANSBR:KN JOHANNES ANDERSSON FR. NORRA BERG FÖDD 1797 DÖD 1875 JAG VET ATT MIN FÖRLOSSARE LEFVER JOB. 19:35 NÄR DU O JESU ÄR MITT LIF MIN VINNING DÖDEN BLIFVER	Klass 1 Karaktärsskapande gjutjärnsvård. Titel, hemvist, bibelreferens. Vårdar av gjutjärn bör inkluderas på kyrkans inventarieförteckning.	
SÖ hörnet	Sekundärt placerad vård. Gjutjärnskors med genombruten strålgång. Modellen har tillverkats vid Häryds bruk.	MINNE ÖFVER JOHANNA JÖNSDT:R FR. GÖTHARP FÖDD 1847 DÖD 1875 SV. PS. 482:6 SI JAG DÖR OCH GUS VARE MED EDEN 2 DR KOR 5:1	Klass 1 Karaktärsskapande gjutjärnsvård. Hemvist, psalm-referens. Vårdar av gjutjärn bör inkluderas på kyrkans inventarieförteckning.	

SÖ hörnet	Sekundärt placerad vård. Gjutjärnskors med genombruten dekor.	HÄR UNDER HVILAR KARIN JONSDOTTER FRÅN BRODDHULT F. 1794 D. 1869 PS. 482:5	Klass 1 Karaktärsskapande gjutjärnsvård. Hemvist, psalm- referens. Vårdar av gjutjärn bör inkluderas på kyrkans inventarieförteckning.	
SÖ hörnet	Sekundärt placerad vård. Korskrönt gjutjärnsvård i mindre storlek. Modellen förekommer lokalt, möjligen tillverkad vid Häryds eller Åminne bruk?	PETRONELLA JOHANSDOTTER I RANNÅSEN FÖDD 1819 DÖD 1905	Klass 1 Karaktärsskapande gjutjärnsvård. Hemvist. Vårdar av gjutjärn bör inkluderas på kyrkans inventarieförteckning.	
SÖ hörnet	Sekundärt placerad vård. Liten häll av svart granit. Titel, hemvist.	MÅLAREMÄSTARE ALFRED FREDLUND KLOCKAREBO *1850 †1927	Klass 2 Tidsypisk vård. Titel, hemvist.	
SÖ hörnet	Sekundärt placerad vård. Mellanhög vård i svart granit.	HUSTRUN KAJSA INGEMARSSON FR. BONDARP *1840 †1894 SV. PS. 36:6 V.	Klass 2 Tidstypisk vård. Hemvist, psalmboksreferens.	
NO hörnet	Sekundärt placerad vård. Mellanhög vård i svart granit.	MINNE AV HEMMANSÄGAREN JOH. JOHANNESSON FR. GYNNÅS BYN *1828 †1904 HUSTRUN LOTTA GUSTAFSD. *1832 †1925 PS. 452:1 V	Klass 2 Tidstypisk vård. Titel, hemvist, psalmboksreferens.	

NO hörnet	Sekundärt placerad vård. Mellanhög vård i svart granit.	HEMMANSÄGAREN A.M. SANDSTRÖM GÖSHULT *1834 †1922 HUSTRUN INGRID KRISTINA *1838 †1946 SV. PS. 473 HANDLANDEN H.S.A. SANDSTRÖM *1879 †1950	Klass 2 Tidstypisk vård. Titel, hemvist, psalmboksreferens.	
NO hörnet	Sekundärt placerad vård. Mellanhög vård i rosa granit.	EMELIA MOBERG HESTRA *1877 †1919 SV. MFB 424	Klass 2 Tidstypisk vård. Hemvist, missionsförbundets sångbok.	
ÖDE, södra	Handhuggen vård av sten. Avslagen, ej komplett inskription.	FÖD 1709 DÖD -- OCH KARING NILS -OTER FÖD 17-- DÖD 1795 SK--	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	
ÖDE, södra	Handhuggen vård av sten.	DM AKS	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	
ÖDE, södra	Handhuggen vård av sten.	PBS I GUNS	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	

ÖDE, södra	Handhuggen vård av sten.	ISS	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	
ÖDE, södra	Handhuggen vård av sten.	GUD MARTIONSDOTR	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	
ÖDE, södra	Handhuggen vård av sten.	IHS SAMUEL PÄRSON I TORSTO	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Hemvist. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	
ÖDE, södra	Handhuggen vård av sten.	IHS IHS HÄR UNDER VILAR HOS GUD PÅR ERIKSON FÖD 1720 DÖD 1791 KIERSTIN SVENSDOTR FÖD 1725 DÖD IFL YHULTA	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Hemvist. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	
ÖDE, södra	Handhuggen vård av sten.	IHS KID GIÖTARP ANNO 1686	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Hemvist. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	

ÖDE, södra	Handhuggen vård av sten.	IHS PÅR MATSSON I SMESGÅREN 1705	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Hemvist. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	
ÖDE, södra	Handhuggen vård av sten.	IHS BSS I MOO 1684	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Hemvist. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	
ÖDE, södra	Häll av gjutjärn med dekor i relief.	INS HODIE MIHICRAS T BI PETRUS INGEMARSON LACANDER DEN 17 MAI ANNO 1709 OCH DIS K HUSTRU SARA CATARINA AUSTRENIA SON DÖDDE DEN 28 IAN 1717	Klass 1 Gjutjärnshäll med dekor i relief. Sannolikt en av landets äldsta vårdar av gjutjärn. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	
ÖDE, södra	Handhuggen vård av sten.	IHS MS ILD PÅR	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	
ÖDE, södra	Handhuggen vård av sten.	IHS IHS BENGTA LARSDOTTER PÅ RÖGAN AFSOMN MÅNS PÅHERSON PÅ RÖGAN	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Hemvist. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	

ÖDE, södra	Handhuggen vård av sten. Avslagen vård, ej komplett inskriftion.	DOTER	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	
ÖDE, södra	Handhuggen vård av sten.	IHS IHS HÄR UNDER VILAR MUN MIKAELSON FÖD 1725 DÖD 1792 LARS IOANSON 1757 DÖD -- INGEBOR IONSDOTER F--	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	
ÖDE, södra	Handhuggen vård av sten.	IHS IHS HKAN MIKALSON ANA MÅNSDOTER I SKÅRFULT ANO -	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Hemvist. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	
ÖDE, södra	Handhuggen vård av sten.	IHS SALI HOS GUDH BRITA BONESDOTER SSS 1753	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	
ÖDE, norra	Handhuggen vård av sten.	IHS IHS HÄR UNDER HVILA MÅNS MICHALSSON FÖDD 1759 DÖD 1838 HUSTRU INGRI IONSDOTER FÖD 1755 DÖD 1832 KRA -- KRAMPHULT	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Hemvist. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	

ÖDE, norra	Handhuggen vård av sten.	IHS IHS HÄR UNDER VILAR HOS GUD NEMNDEMAN ANDERS PÅRSON SEGRI IAKOP -- FRÅN HESTRA ANO 1776 HÄR UNDER HVILA NILS ANDERSSON FÖD 1744 DÖD 1826 MARTA PÅRSDOTER FÖD 1744 DÖD --	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Titel och hemvist. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	
ÖDE, norra	Handhuggen vård av sten.	IHS IHS HÄR UNDER VILAR SALIG HOS GUD SVEN PÅRSON MARIA IONSDOTER	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	
ÖDE, norra	Handhuggen vård av sten.	IHS IHS HÄR UNDER VILAR EAD ECHULT ANO 1733 HÄR UNDER VILAR DLS ECHULT ANO 1770	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Hemvist. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	
ÖDE, norra	Handhuggen vård av sten.	IHS IHS LIK TEX TÖFVER SALIG NEMNDEMAN ANDERS DANIELSON SVENSHULT PSALM XXXDII VERS V DKKXIV 1738 LIK TEX TÖRVER SALIG HUST BRITA -- SVENSHULT MATH XX VERS XXI 1752 DENE GRAFVAPLAN HÖRER ALEXANDER I SVENSHULT TIL ANO 1786	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Titel, hemvist samt psalm- och bibelreferens. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	
ÖDE, norra	Handhuggen vård av sten.	IHS IHS HÄR UNDER VILA GOD GUD ALEXANDER ERIKSON FÖD 1741 DÖD -- KIERSTIN FÖD 1730 --	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	

ÖDE, norra	Handhuggen vård av sten.	IHS IHS HÄR UNDER HVILAR SALIG HOS GUD HANS IONSON RANGEL LARSDOTER 175- I RAKHULT	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Hemvist. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	
ÖDE, norra	Handhuggen vård av sten.	IHS HÄR UNDER VILA ION ARVIDSON FÖD 1762 DÖD 1824 STINA ANDERSDOTER FÖD 1772 DÖD - MO GUD VÅRT HOP I LIF OCH DÖDE AMEN HÄR UNDER HVILAR ARFVED SVENSON I MO FÖD 1720 D 26 DEGIFT 1742 DÖD 1787 MARIA IONSDOTER FÖDE 1722 DISISFI DÖD 1801	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Hemvist. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	
ÖDE, norra	Handhuggen vård av sten.	IHS IHS HÄR UNDER VILAR SALIG HOS GUDH IÖNS BÖRIESON BRITA MIKAELSDOTER I MOO ÅHRT 1628 IHS IHS HÄR UNDER HVILAR SALIG HOS GUDH IÖNS LARSON I MO ANO 1763 SIRI SANERSDOTER ANO 17-	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Hemvist. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	
ÖDE, norra	Handhuggen vård av sten.	IHS IHS HÄR UNDER HVILAR SALIG HOS GUDH AMS I BRAKUL ANO 1751 ILD ANO 1732 ISD ANO 17-	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Hemvist. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	
ÖDE, norra	Handhuggen vård av sten.	IHS IHS HÄR UNDR HVILAR HOS GUDH MES KMD ABRAKUL 1729 1732	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Hemvist. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	

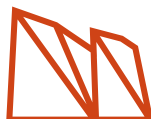
ÖDE, norra	Handhuggen vård av sten.	saknar synlig inskription	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	
ÖDE, norra	Handhuggen vård av sten.	IHS IHS HÄR UNDER HVILAR SALIG HOS GUDH ION MONSSON KARI PÆRDOTER - VELBO 17-	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	
ÖDE, norra	Handhuggen vård av sten.	I VELBO 1729 IHS IHS HÄR UNDER HVILAR SALIE HOS GUDH MÅNS IÖNSSON RANGIEL GUNESDOTER DÖD --	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Hemvist. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	
ÖDE, norra	Handhuggen vård av sten.	svårläst inskription MHVIL	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	
ÖDE, norra	Handhuggen vård av sten.	IHS IHS HÄR UNDER VILAR HOS GUD SVEN DANILSON FÖD 1705 DÖD 1777 BRITA SVENSDOTER FÖD 170- DÖD 1774 I HKENTORP	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Hemvist. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	

ÖDE, norra	Handhuggen vård av sten.	IHS IHS HÄR UNDER VILAR SALIG HOS GUD ANDERS IOHANSON GUNEL IAKOPSDOTER I GRANSTORP ANO 1766	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Hemvist. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	
ÖDE, norra	Handhuggen vård av sten.	IHS IHS HÄR UNDER HVILAR SALIG HOS GUDH SAS INGIER IANSDOTR I GRANSTORP ANO 1761	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Hemvist. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	
ÖDE, norra	Handhuggen vård av sten.	IHS HÄR UNDER VILA HOS GUD MÅNS ANDERSSON FÖD 1749 DÖD 1800 SKIERVHULT ÖSTER G IHS IÖNS ANDERSON FÖD 1768 DÖD 1787	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Hemvist. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	
ÖDE, norra	Handhuggen vård av sten. Avbruten, ej komplett vård.	AS- ANO 1- INGBOR SVE- 1767 SKIERFULT N- INS- ER I - KÄRFULT 1659 1708	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Hemvist. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	
ÖDE, norra	Handhuggen vård av sten.	IHS IHS HÄR UNDER VILAR HOS GUD LARS IÖNSSON FÖD 1736 DÖD - GEBOR PÅRSDOTER FÖD 1720 DÖD 1786 TROLSEBO ANO 1785	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Hemvist. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	

ÖDE, norra	Handhuggen vård av sten.	IHS IHS HÄR UNDER VILA PÅR MATISSON FÖD 1729 DÖD 1809 KIERSTI ANDERSDOTER FÖD 1741 --	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	
ÖDE, norra	Handhuggen vård av sten.	IHS IHS HÄR UNDER VILA IOHAN NILSSON FÖD 1727 DÖD - KIERSTIN IOHANSDOTER FÖD 1728 DÖD -	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	
ÖDE, norra	Handhuggen vård av sten.	IHS IHS HÄR UNDER HVILAR SALI HOS GUDH NI- SINGRI SAMELD VELBO ANO 17-	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Hemvist. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	
ÖDE, norra	Handhuggen vård av sten.	IHS IHS HÄR UNDER HVILAR IAS GID I HAMLSSBO DÖD ANO 1744	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Hemvist. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	
ÖDE, norra	Handhuggen vård av sten.	IHS IHS HÄR UNDER HVILAR SALI HOS GUDH SHS KID I GRANSTORP ANO 1722	Klass 1 Handhuggen vård i sandsten. Hemvist. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	

ÖDE, norra	Gjutjärnskors med stensockel. Äldre lagning på foten, korsarmarna avbrutna.	HÄR HVILAR A NILSSON FR BONDARP F 1848 D 1849 PS 7:2	Klass 1 Fragment av gjutjärnskors med genombruten dekor. Hemvist. Ödekyrkogården i sin helhet utgör en fornlämning.	
---------------	---	---	--	---

År 2021 genomfördes en kulturhistorisk inventering av alla gravar på Åsenhöga kyrkogård och ödekyrkogård. Föreliggande rapport presenterar inventeringen och ger ett förslag till bevarandeplan.

Byggnadsvårdsrapport 2021:11
JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM